

משרד הפנים

אשכול רשויות ענף שלטון
גליל הגליל
מערבי الغربي

מינהל
התכנון
לשכת תכנון מחוז צפון

משרד
הבינוי
והשיכון

מתוך אתר mako.co.il | צילום: יחסי ציבור

תקציר מסמך מסכם

תוכנית אסטרטגית אזורית גליל מערבי المُخَطَّط الهيكلي الإقليمي

מאי 2022

תוכן העניינים

חלק ראשון

- 3 א. הקדמה
- 5 ב. תהליך התכנון והייחוד המתודולוגי
- 6 ג. ציר חי של מעורבות ושיתוף בעלי עניין רלוונטיים
- 8 ד. צוות התכנון

חלק שני

- 8 א. מרחב התכנון. מאפיינים מיוחדים
- 10 ב. סיפורו של אזור. תמצית ניתוח המצב הקיים
- 14 ג. תמונת העתיד
- 18 ד. מטרות העל
- 19 ה. ממטרות העל לכיווני פעולה

חלק שלישי

- 20 א. 4 מחוללי שינוי מובילים
- 21 ב. כיווני הפעולה במחוללים השונים
- 27 ג. מתודה להערכת פרויקטים וקבלת החלטות בהסכמה
- 29 ד. בנק פרויקטים
- 34 ה. דוגמאות לכיווני פעולה

חלק ראשון

א. הקדמה

התוכנית האסטרטגית לגליל המערבי קודמה בהובלת משרד הבינוי והשיכון, יו"ר הוועדה המחוזית לתכנון ולבנייה מחוז צפון וצוות לשכת התכנון המחוזית, ראשי הרשויות במרחב ואשכול רשויות גליל מערבי. יו"ר הוועדה המחוזית, אורי אילן, ראה בתכנית הזדמנות פז למימוש חזונו לאזוריות ופיתוח מכליל מבוסס נכסים מקומיים, והנחה את התהליך ואת הצוות להטמעת תפיסות חדשניות אלו בפועל. אדריכלית ראשית של משרד השיכון והבינוי, ורד סולומון ממן הדגישה את מהות העבודה ליצירת ביקוש מבוסס איכות חיים ואת חשיבות הדיאלוג ורתימת בעלי העניין לאורך כל הדרך. אנשי אשכול גליל מערבי וראשי הרשויות מיקדו וכיוונו כל העת ליצירת ערך משותף ומוחשי ולהתאמת התוכנית לשטח עצמו.

התוכנית היא ייחודית במספר מובנים: היא אסטרטגית, עוסקת במדיניות והיא אינה סטטוטורית. היא אזורית, מתייחסת למרחב חוצה גבולות ומחברת יבשה וים. היא משותפת, נערכה בשיתוף ובדיאלוג משמעותי מאוד עם עשרות בעלי עניין רלוונטיים.

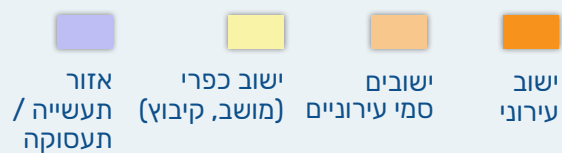
מטרת העל של התוכנית היא ליצור מקומות שטוב לחיות בהם, סביבות חיים אטרקטיביות וברורות קיימא, המבוססות על נכסים מקומיים ומתוך היכרות והכרה בשונות. התוכנית מציעה אסטרטגיית פעולה ברורה, המבוססת על ניתוח מעמיק של תמונת המצב הקיים (אתגרים, הזדמנויות ונכסים), תמונת עתיד משותפת וכיווני פעולה אופרטיביים. אלו פורטו למארג פרויקטים ולמתודה להערכתם.

תוכנית אסטרטגית אזורית מתמודדת עם מספר אתגרים מרכזיים:

- ליצור ערך מוחשי עבור השותפים להכנתה ועבור כלל בעלי העניין.
- לגבש תהליך מתודולוגי ברור המאפשר עבודה אפקטיבית.
- ליצור אינטגרציה וסינרגיה בין מארג תחומי ליבה מורכבים.
- לדייק בקנה המידה וברזולוציה המתאימה לעבודה אסטרטגית אזורית.
- לאתר את הכוחות והגורמים היכולים לחבר וליצור ערך משותף.

גבול התכנון

בתכנון אסטרטגי, בשונה מתכנון סטטוטורי, לא נדרש לקבוע גבול מדויק ואחד. עדיין עולה השאלה כיצד נוכל לקבוע את גבול התוכנית? התשובה לכך - באמצעות מתודולוגיה רב תחומית שהציבה מערך גבולות שונים בסופר-פוזיציה. תכלול הגבולות השונים יצר גבול משותף ושונה עם מרחבי התייחסות מותאמי תוכן. בין היתר הובאו בחשבון הרובד הגיאוגרפי-המורפולוגי, גבולות המועצות החברות באשכול, גבולות מנהליים, אגני היקוות, גבולות תפיסתיים המבוססים על הגדרות סובייקטיביות של זהות ושייכות, גבולות חברתיים, כלכליים, תחבורתיים ועוד. בסופו של תהליך מעגלי ובדיאלוג מתמשך עם בעלי העניין נקבע גבול, בחלקו מדויק ובחלקו "נושם", המגדיר את תחום ההתערבות של התוכנית.

ב. תהליך התכנון והייחוד המתודולוגי

האתגרים של תכנון אסטרטגי אזורי חייבו מתודולוגיה מותאמת. לאורך התהליך כולו התמקדנו בכמה עקרונות בסיסי:

- תוכנית היוצרת ערך מוסף. לא חוזרת על מה שאחרים עשו ועושים.

- יצירת ציר חי של מעורבות ושיתוף משמעותי של בעלי עניין מגוונים עם חיבורי ערך ביניהם. קיום עשרות מפגשים עם מגוון רחב של בעלי עניין שתרמו מהותית לתוצר ולרלוונטיות שלו.

- אינטגרציה נושאית, מושגית, מרחבית. הן בתוכן והן בתהליך.

- **מכוונות יישום וביקוש:** הגליל המערבי מתוכנן מאוד וההיצע קיים ברובו. אנחנו התמקדנו בהנעת הביקוש וביכולת ליישם ולממש היצע קיים. אחד מתוצרי הליבה הוא מערך כיווני פעולה אופרטיביים ופרויקטים למימושם.

בראשית התהליך ייעדנו שלב מקדים לתהליך התכנון המקובל, בו התמקדנו **בתכנון תהליך התכנון**. בשלב זה גובש צוות יועצים מתאים, תוכנן תהליך איסוף המידע, נערך תיאום עם המזמין ונקבעו אבני דרך ותכולות מרכזיות.

בשלב **יצירת תמונת המצב הקיים** מיקדנו את מקורות המידע והגדרנו את הרזולוציה האפקטיבית. ריכזנו מאמץ במעבר ממחקר ולימוד, לניתוח ולמשמעות. ביקשנו להכיר היטב את הנכסים המקומיים, המאפיינים הייחודיים והמגמות העולמיות-אלו שהם בעלי ערך ופוטנציאל לחולל שינוי וצמיחה.

בשלב **גיבוש תמונת העתיד** פעלנו יחד עם מגוון בעלי עניין לגיבוש תמונת עתיד משותפת, אותה תיקפנו ודייקנו במעגלי דיאלוג. את תמונת העתיד פרטנו ל**מטרות** תחומיות שקובצו ל"סלי פעולה", מהן הוגדרו 3 מטרות העל של התוכנית.

במהלך משולב עם צוות היועצים ונציגי בעלי העניין, פרקנו והרכבנו מחדש את כיווני הפעולה, פרטנו פרויקטים לדוגמה בכל אחד מהם, עד שהתגבשה ליבה של **4 מחוללי שינוי מובילים**, בהם הצענו **פרויקטים למימוש**. כדי לאפשר למקבלי ההחלטות להעריך את המגוון הנרחב של הפרויקטים, גיבשנו **מתודה להערכת פרויקטים** ולקבלת החלטות בהסכמה שתשרת את מובילי השינוי בהמשך הדרך.

צוות מתכננים רב תחומי

צוות ליבה כולל 4 משרדי תכנון:

- גורדון אדריכלים בראש צוות התכנון
- מודוס - תכנון אסטרטגי, מתודולוגיה, חברה ושיתוף בעלי עניין
- איציק פרוינד וסיטילינק - ניהול הפרויקט

צוות יועצים רחב ורב תחומי:

- נוף, אקולוגיה וסביבה
- כלכלה, תיירות וחקלאות
- תחבורה ותשתיות

ד. צוות התכנון

ראש הצוות

ענת דינס

רוית ריכטר

יצחק פרוינד

דורית שפינט

לי רום כספי

הלה מור

אמיתי הר לב

סיטילינק
ניהול מתכלל

יעוץ, תכנון וקידום
פרויקטים
ניהול פרויקט

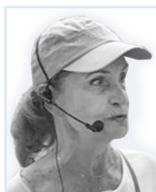
גורדון אדריכלים ומתכנני
ערים
אדריכלות ותכנון ערים

MODUS
אסטרטגיה
ומתודולוגיה, חברה ותכנון משתף

תכנון נוף

אהרונה תגר

רות מעוז

ברידא-מעוז
אדריכלות נוף

חקלאות

ד"ר לירון אמדור

אקולוגיה

פרופ' מנחם זלוצקי
אבי פרבולוצקי

מנחם זלוצקי

תיירות

זאב טמקין

בנימין בר דוד

תיק פרויקטים בע"מ

מים וביוב

ירון גלר

הנדסה וניהול
משאבי מים בע"מ

כלכלה

אלי כהן

יובל ארבל

תנועה ותחבורה

אופיר הילברט

אלבר
אנדריא

תכנון
תחבורה
וניידות
מתקדמת

אנדריא
הנדסת תנועה
ותחבורה

אנרגיה ותקשורת

אמנון שפירה

אבי טיטלמן

סביבה

עידית הוד

עידית הוד
איכות סביבה
וקיימות

הידרולוגיה

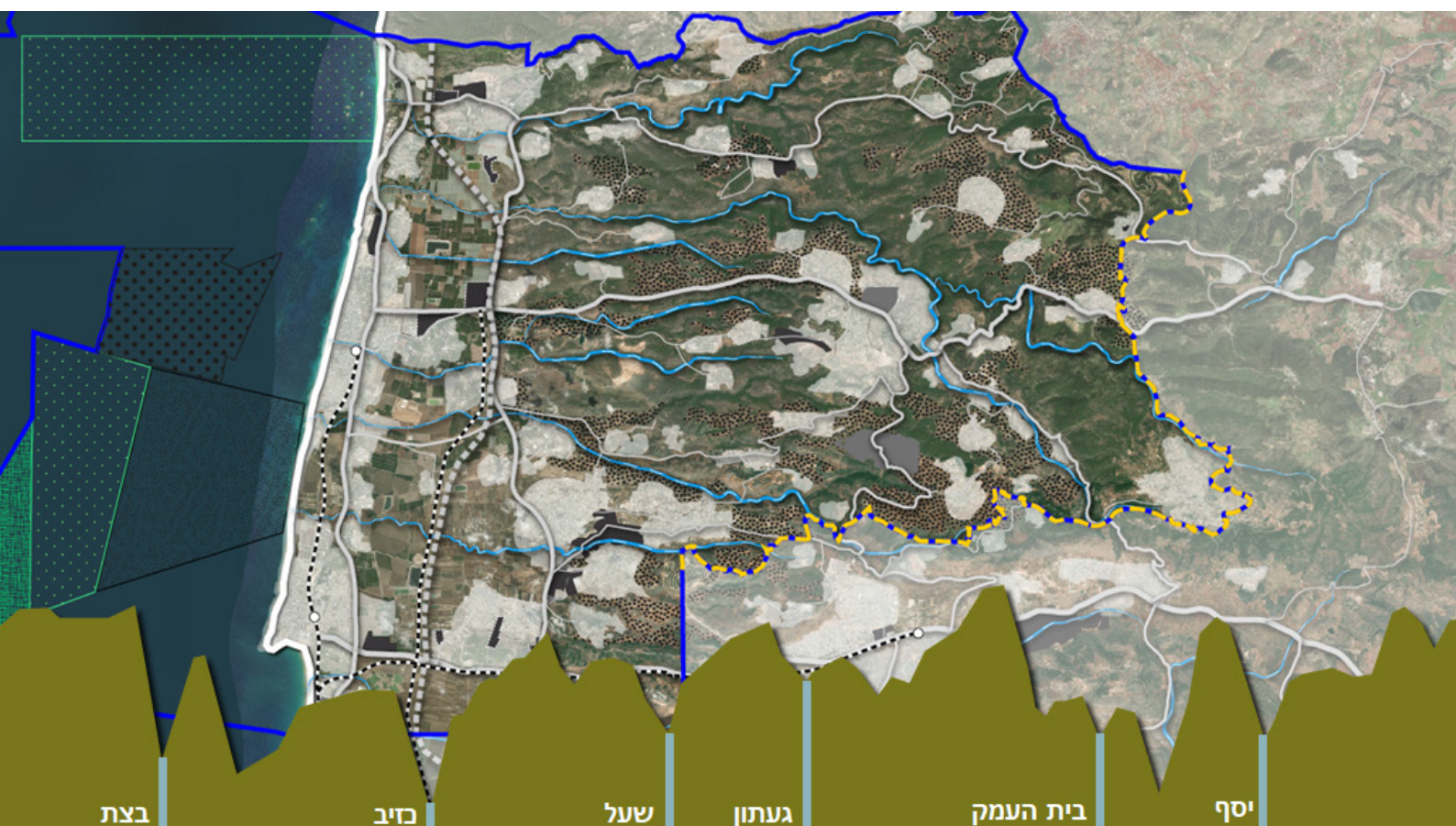

מיקי גבירצמן

מלין מהנדסים

חלק שני

א. מרחב התכנון. מאפיינים מיוחדים

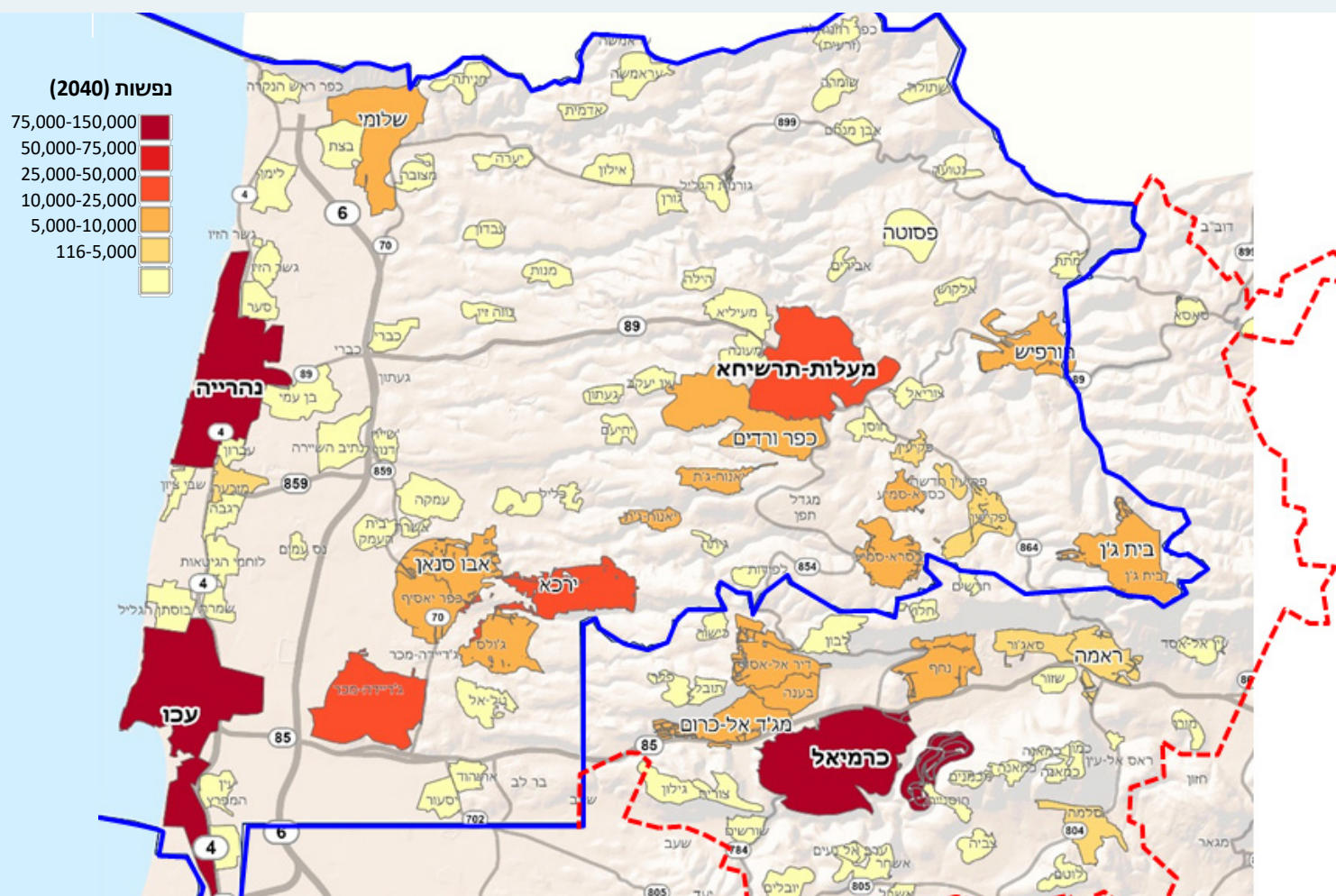

ים יבשה. מגוון רשויות מקומיות. עושר מורפולוגי

מרחב התכנון כולל 430 קמ"ר ביבשה ו-300 קמ"ר בים. בצפון - הגבול עם לבנון, בדרום - עין המפרץ, מילואות אחיהוד ובר לב, עוקב אחר מתלול צורים ובמזרח אוסף את בית ג'אן, חורפיש ומתת.

במרחב התכנון 2 מועצות אזוריות (מטה אשר ומעלה יוסף), 3 ערים (עכו, נהריה ומעלות תרשיחא) ו-15 מועצות מקומיות (שלומי, פסוטה, חורפיש, ירכא, ג'דידה-מכר, כפר יאסיף, אבו סנאן, ג'וליס, ינוח-ג'ת, כפר ורדים, מעיליא, מזרעה, בית ג'ן, פקיעין, כסרא-סמיע) ומועצה מקומית תעשייתית אחת (מגדל תפן).

המרחב המורפולוגי והנופי משתנה: מחוף הים במערב, למישור חקלאי ועד למרחב הררי בגובה של 500 מ' מעל פני הים במזרח. 6 נחלים חורצים את המרחב, זורמים ממזרח למערב ויוצרים תבנית נוף ייחודית.

הטרוגניות אתנית ותרבותית. שפע תכנון. יעד להכפלת האוכלוסייה המרחב.

ההון האנושי במרחב מגוון ובעל הטרוגניות אתנית ותרבותית. כ-300,000 תושבים מתגוררים במרחב. מרביתם ביישובים העירוניים.

המרחב מאופיין בריבוי עתודות קרקע וזכויות בניה מאושרות למגורים ולתעסוקה.

התוכניות הכוללניות והתוכנית האסטרטגית למגורים מכוונת להכפלת האוכלוסייה במרחב באופן שמפנה את עיקר הגידול לחיזוק הערים. על פי המשך מגמות יגדל המרחב ל-435,000 תושבים. בתוכניות המתאר הכוללניות הקיבולות הריאליות מצטרפות ל-530,000 נפש. בתוכניות האסטרטגית למגורים מכוונת ליעד של 605,000 נפשות.

חלק שני

ב. סיפורו של אזור. תמצית ניתוח המצב הקיים

התהליך ללימוד וניתוח תמונת המצב הקיים

כדי ללמוד לעומק ולהבין את האזור הגדול והמורכב שלפנינו, נדרש הצוות להתמודד עם מספר שאלות מתודולוגיות: מהם מקורות המידע הרלוונטיים? מהי הרזולוציה האפקטיבית? כיצד מנתחים מידע רב ומחלצים ממנו תובנות תכנוניות ברורות? כיצד מביאים ידע ומידע מקומי לשולחן? ועוד. מאמץ ממוקד הושקע בניתוח נכסים, זיהוי האתגרים וההזדמנויות ואלו הוצגו בסיכום דו"ח נרחב. להלן מספר תובנות מתכללות לגבי מרחב התכנון:

מרחב של שונות, מגוון ופערים

מרחב הגליל המערבי הוא פסיפס אנושי מגוון המקיים בתוכו שונות גדולה. שונות חברתית, כלכלית, תרבותית ואתנית. פסיפס חברתי אתני, סוגי התיישבות שונים, תושבי הר, מישור ורצועת חוף, עירוניים וכפריים. יישובים סמוכי גדר, יישובים חקלאיים, יישובים קהילתיים, יישובי החברה הערבית, קיבוצים, מושבים, ארגונים, גופים ומוסדות רבים. אנשים חיים בצפיפות שונה ובסביבה כלכלית-חברתית שונה. השונות באה לידי ביטוי בפערים חברתיים, בהבדלים בצרכים, בתפיסות ובסדרי העדיפויות. הלכה למעשה מקיים המרחב סביבות חיים שונות. בחלקן שונות מאוד. **אחד האתגרים בתכנון אזורי אסטרטגי הוא לאתר את הכוחות שיכולים לחבר וליצור ערך משותף.** זאת על בסיס נכסים מקומיים ומתוך היכרות והכרה בהזדמנות שיש בשונות ובמגוון.

אזוריות ושיתופי פעולה אזוריים

אשכול רשויות גליל מערבי הוא הפלטפורמה המרכזית לשיתופי פעולה במרחב. עם זאת, האשכול אינו כולל את כל הרשויות באזור התכנון וחלק מהרשויות החברות בו מרגישות שהוא יוצר עבורן ערך מוגבל. בקרב חלק מבעלי העניין **תפיסת האזור כאזור משותף, מוגבלת.** חולשת התפיסה האזורית משפיעה על החיבורים בין גורמים, קהילות ורשויות במרחב, הבוחרים לפעול בנפרד או בשיתוף פעולה מוגבל. נראה כי פריפריאליות, מצב סוציאקונומי נמוך, קושי בגיוס הון אנושי ועוד, מחזקים את הצורך של כל ארגון להפנות את משאביו לצרכים פנימיים שיאפשרו לו להתקיים.

הגליל המערבי כמרחב. זהות, שייכות ותחושת מקום

"הגליל המערבי" הוא מונח המתאר עבור רבים בעיקר מרחב גיאוגרפי ופחות "מקום" המגדיר זהות ויוצר תחושת שייכות. המציאות של שונות, מגוון ופערים יוצרת בין היתר, את התובנה כי ככל הנראה בעת הזו, הגליל המערבי אינו "מקום" אלא מקומות רבים. מרחבים אחרים בישראל יוצרים סביבות חיים עם תחושת שייכות, זהות והגדרה עצמית משותפת. נראה כי בגליל המערבי תחושת הזהות והשייכות של אנשים מחוברת בדרך כלל לרשות המקומית בה הם מתגוררים, או לקהילה בה הם חברים. ליצירת "סיפור" של מקום וליצירת תחושת שייכות אזורית, עשויים להיות משמעויות ותועלות למרחב התכנון. אין הדבר אומר כי נכון בכל מקרה לשאוף ליצור "מקום אחד", אלא כי יש לבחון את הדרך להגביר את תחושת הזהות המקומית ולפתח בהמשך הדרך חלופות מתאימות לנושא זה.

סביבות חיים טובות

אחת משאלות הליבה בתוכנית, גם מנקודת מבטם של בעלי עניין רבים, היא כיצד יכולה תוכנית האב האזורית לקדם סביבות חיים טובות לבני המקום ולאוכלוסייה חדשה. לימוד המצב הקיים מצביע על מגוון גורמי משיכה רלוונטיים: סביבת המגורים, קהילתיות, גאווה מקומית, נגישות לשירותים ציבוריים ובעיקר לחינוך איכותי, השכלה גבוהה ובריאות, יחד עם זמינות תעסוקה איכותית בשכר גבוה ואפשרויות להתפתחות ולהגשמה אישית.

מרחבי חיים

ניתן לחלק את המרחב ל-3 רצועות אורך (בכיוון צפון-דרום): רצועת החוף, המישור וההר. בכל רצועה יישובים עם מאפיינים שונים שיוצרים מרחבי חיים שונים זה מזה.

רצועת החוף – אטרקטיבית למגורים בכל מדינת ישראל. לאורכה שתי הערים המרכזיות והגדולות במרחב – עכו ונהריה. עיקר השירותים ומרבית האוכלוסייה במרחב מרוכזים בשתי הערים הללו.

המישור – ברובו שטח חקלאי ובו יישובים כפריים. מרחב הנגיש לצירים ארציים ראשיים. נהנה מקרבה יחסית לערים המרכזיות, למוקדים מרכזיים ולחוף הים. מאופיין בנוף חקלאי ובתחושה של מרחב רחב ידיים, נגיש ונוח. לאורך כביש 70 פרוסים יישובים של החברה הערבית היוצרים ריכוז פיתוח משמעותי.

ההר – נתפס כמרוחק, מנותק ומוחלש יותר. יישובים יחסית מבודדים ולרב מנותקים טופוגרפית זה מזה. הקישוריות במרחב מורכבת בהשוואה למישור והמרחקים בין היישובים גדולים. החוויה הנופית היא של מרחב עם נוף פראי ותמונות נוף רבות ומגוונות.

הטופוגרפיה המגוונת יוצרת שוני בטיפולוגיית הבינוי ביישובים הממוקמים באזורים השונים וניכר הבדל משמעותי בין התצורה, השלד ומאפייני היישובים השוכנים בהר, לבין מאפיינים אלה בקרב היישובים השוכנים במישור.

רוח המקום

רוח המקום בגליל המערבי הוא אחד מגורמי המשיכה של האזור, הן לתיירים והן לאנשים הגרים בו. השטחים הפתוחים והמרחבים החקלאיים, הם כחלק ממרכיבי הנוף המרכזיים. חווית התנועה בדרכי הגליל המערבי מעניקה תחושת מרחב פתוח וחקלאי מחד, ונוף פראי עוצר נשימה מאידך. מקבצי הבינוי מתרכזים בעיקר סביב הדרכים הראשיות וחוסמים את המבט הפתוח למרחב. אופיו הייחודי של המקום נשען על הפסיפס העדין בין שטחים פתוחים, שטחים חקלאיים ובינוי.

ככל שהפיתוח העתידי ישמר את האיזון בין המרחב הבנוי למרחב הפתוח – כך תישמר רוח המקום. ככל והבינוי העתידי יתפרס ויצמצם רווחים במרחב המישורי יתקבל מרחב עם מקבצי בינוי רצופים שייתפס כהמשך של אזור הקריות.

מערכת נחלים ואגני היקוות כפוטנציאל לרשת מרחבית

תוואי הנחלים עובר בין כל מרכיבי המרחב והשימושים השונים, ומהווה שלד נופי איתן שביכולתו לרקום את כל חלקיו השונים יחד לכדי מרבד נופי עשיר.

בסיכום של כל נושא הוגדרו ההזדמנויות והאתגרים בכל תחום ותחום, ולהלן תמציתם:

נושא	הזדמנויות	אתגרים	
אזוריות	מסגרות לשת"פ בין הרשויות	מרקם חיים משותף של ערבים ויהודים. ישובים עם איכות חיים קהילתית. מקבצי ישובים סמוכים זה לזה כפוטנציאל להוות מרחב תפקודי אחד. תשתית השכלה גבוהה קיימת. בי"ח נהריה כמוקד רפואה. אשכול גליל מערבי ותיק, פעיל ונוכח כפוטנציאל להעצמת שיתופי פעולה.	תחרות מחלישה בין יישובים. קושי להתחרות במרכז הכובד שבחיפה.
אנשים	אוכלוסייה. רווחה. תעסוקה. תרבות, חינוך. השכלה גבוהה. בריאות. מערכות היחסים בין המרחב הכפרי לעירוני.	מרקם חיים משותף. עושר תרבותי. דיור זול (תורם להגירה חיובית). אפשרות להציע קצב חיים שפוי.	שונות ומגוון (יישובים, תרבות, רמה סוציו-אקונומית). מחסור בכ"א לתעשייה. הגירה שלילית. אטרקטיביות של המועצות האזוריות. שיעור נמוך של תעסוקת נשים. נגישות נמוכה לשירותי בריאות. תוחלת חיים נמוכה ביחס למרכז הארץ.
המרחב הבנוי	סוגי היישובים ומאפייניהם. סוג, אופי ודפוס המגורים. צפיפות. מוקדים. איכות המרחב הציבורי. התחדשות עירונית. קהילתיות.	מגוון טיפולוגיות. מגוון סוגי יישובים. התחדשות עירונית במרכזי חלק מהערים. מרכזי יישובים בעלי נכסים היסטוריים ונופיים. ערי החוף-מישוריות עם מבנה עירוני טוב. פוטנציאל לקישוריות פיסית בין מקבצי יישובים.	החלשות הפעילות העירונית במרכזי הערים. עירוניות מוגבלת. ביקוש גבוה לצמודי קרקע.

בסיכום של כל נושא הוגדרו ההזדמנויות והאתגרים בכל תחום ותחום, ולהלן תמציתם:

נושא	הזדמנויות	אתגרים
כלכלה	ריכוז של מפעלי מתכת עם צבר של ידע. תעשיות ביטחוניות כמקור לתעסוקה. מגמה צומחת של מעבר לעבודה מרחוק. פיתוח יצרנות חקלאית ביישובי החברה הערבית. מו"פ חקלאי. חקלאות ימית. תיירות - מגמת עליה ב-FIT וב-CBT. תשתית תיירותית קיימת. נכסים היסטוריים ונכסי טבע. חוף ים. קידום מוצר תיירותי ה"גליל".	מחסור בכח אדם מיומן וזמין. ריבוי שטחי תעסוקה לא ממומשים. יוממות גבוהה. העדר מי השקיה זמינים וזולים. חקלאות שאינה אטרקטיבית לצעירים. סכנת שריפות. גליל מערבי לא על מפת התיירות. ריבוי גופי תיירות באזור. מערך ארגוני לא יעיל. נגישות תחבורתית נמוכה בין אתרים ויישובים.
נגישות	כביש 6 צפון. גידול היצע תח"צ. הורדת דרכים 4 ו-89 בהיררכיה. מדיניות ארצית שהמקדמת תח"צ ותנועות רכות.	מרחב דליל באוכלוסייה. אזורים נרחבים במרחב בשיפועים גבוהים. גודש ועומסי תנועה בכבישים ארציים. יישובים לא מקושרים.
המרחב הפתוח	תשתית נחלים. טבע עירוני. פארקים אזוריים. ערכי נוף וטבע בממשק עם יישובים. נחלים כמחוללי חידוש עירוני במרכזי הערים. חוף ים רציף ומגוון. השבת מים לטבע. חיבור קהילות וחינוך לים ולנחלים. חיזוק מופע נחלים ביישובים. תיירות מבוססת טבע ומורשת. שביל הים.	שמירה על הנוף האזורי ורוח המקום. מופע הנחלים בערים משקף מציאות של כשלים. בעלויות פרטיות באזור נחלים. פגיעה בנחלים בעקבות שאיבה רבת שנים.
תשתיות	אשכול מתמחה בניהול פסולת. פוטנציאל לשימוש מוגבר באנרגיה מתחדשת.	השלכת פסולת בנין בשולי היישובים ובשטחים פתוחים.

חלק שני

ג. תמונת העתיד

התהליך לגיבוש תמונת עתיד רצויה ומוסכמת

תמונת עתיד ברורה ומוסכמת היא שלב מהותי בגיבוש אסטרטגיית פעולה. היא יוצרת מגדלור שאליו יכולים כלל הפועלים במרחב לכוון את מאמציהם. כשמסכימים על תמונת העתיד, קל יותר לעבוד יחד למימושה וליצירת טוב משותף.

תמונת העתיד שגובשה מתייחסת ל- 6 תחומי ליבה: אזוריות, פעילות כלכלית, סביבה ומרחב פתוח, נגישות ותנועה, המרחב הבנוי ואיכות חיים. היא נוצרה יחד עם כ- 70 בעלי עניין מגוונים שניסחו במילים, כל אחד בעצמו וביחד את התמונה הרצויה.

פרוט תמונת העתיד יצרה כיוון מוגדר והיוותה בסיס לגיבוש כיווני הפעולה האופרטיביים, אשר להם הוצע מערך פרויקטים לביצוע.

תכנית אב אזורית לגליל מערבי - תמונת עתיד רצויה

חובה *

כתובת אימייל *

amitay@modus.org.il

דברי הסבר לפני שמתחילים

תמונת עתיד (תזון) היא חזון מילולי של עתיד רצוי. היא למעשה סוג של תרגיל מחשבה ודמיון. אנחנו רואים בעיני רוחנו מציאות עתיד רצויה לגליל המערבי

כמה כללים לתיבה נכונה של תמונת עתיד

1. התיבה היא בלשון הווה עתיד. כלומר, במקום "הגליל יסאף להיות מקום שטוב לחיות בו" או "יפתחו מקומות תעסוקה איכותיים במרכז הערים" נכון יותר לכתוב "הגליל הוא מקום שטוב לחיות בו" או מרכזי תעסוקה איכותיים פועלים בלב הערים"
2. **הכתיבה חיובית.** פחות מתאים לכתוב מה אנחנו לא רוצים שיהיה. במקום "לא יהיו מפגעי פסולת בשטחים הפתוחים" נכתוב "השטחים הפתוחים נקיים מפסולת ומזמנים"
3. **אין נכון או לא נכון.** כל אחד עם החזון שלו.
4. **טווח הזמן קדימה הוא 10-15 שנים.** גם אם התכנית מבטיחה רחוק יותר פחות נכון לכתוב חזון לעוד 20-30 שנים. קצב השינויים גדול מדי.
5. עד כמה החזון צריך להיות **ראלי** או **מחבר למצב הקיים**? זו שאלה טובה. כל אחד יכול לפרש מה שהוא מרשים שמתאים ונכון לו. אם משרה בנת עם אנשים מניעים לעבודה באמצעות כספים. שיכתוב. לפרש נראה מוסר לנמרי מוסרן להכיר את שירותי ההסעות האישיים באמצעות רחפנים הפועלים כיום בדובאי.

תכנית אב אזורית הגליל המערבי - תמונת עתיד רצויה

ניגשות תחבורה ותנועה - היררכיה ברורה של דרכים בשטחים ובנייה - תח"צ נגיש שמכסה את הישובים בתוך האזור וגם תצור קשר טוב לחיפה - חיזוק רשת מרחבית של מוקדים (כרמאל, צפת, חיפה ות"א) ושיפור הנגישות למוקדים - חיזוק הקשר ומערכת החיסים עם חיפה בעיר ראשה ומטרופולין הצפוני - מערכת תחבורה רב מאמצית, מגוונת, מאפשרת נגישות טובה, מטמיעה חדשנות וטכנולוגיה ומכוונת שירות ונגישות. התחבורה מחזקת קשרים קיימים וחדשים בין ישובים ואנשים. - כביש 6 מגיע לשלומי. צירי האורך (70, 4) יתפכו להיות רחוב עירוני - עוד 2 תחנות רכבת מפותחות בעכו מזרח ובנתיב השירה שסביבתם מתפתחים מרכזים עירוניים אינטגרטיביים. - מסילת הגליל המערבי משרתת באופן מיטבי את האזור. - פריסת תשתיות תח"צ נגישות מתוך התכנית אזורית.	אזוריות - איחודים של רשויות מקומיות. מוא"ל אחד. יישובים עירוניים בגושים. שט"פ מתחזק בין יהודים למיעוטים וכל סוגי הקהילות. - המרחב מתפקד כשיתוף פעולה ופחות בתחרות. המרחב הכפרי והעירוני תומכים אלו באלו על ידי יישובים עירוניים מתמחים המעצבים את ההזדמנויות של כל יישוב - מפגעים מטופלים בראייה אזורית ובשיתוף פעולה. בתוך גבולות האזור. - אנשים מספרים על מצב בו פעם לפני שנים היו מפגעי אסבסט - התחדשות עירונית במרכזי הערים תקודם בסבסוד של המדינה.
המרחב הבנוי - הצפיפות במרחב העירוני עלתה משמעותית בערים בהתאמה למאפיינים הייחודיים של ערי החוף והר, ומתקדמים מגוון מחמתי התחדשות עירונית. גליל מאפשר גם מקומות קטנים וסופופים פחות. - שימור של נעגד סוגי היישובים וצורת יישוב ייחודיים לאזור והעצמת הייחודיות הזו. - מגורים איכותיים המאפשרים מגוון סוגי מגורים ומתאמים קהלי יעד לאורך שנים רבות. - המרחב הבנוי נשען על נכסים מקומיים בעירוב שימושים. המרחב הציבורי מתחנן בדגש על חולץ הרגל. - הרחבת היישובים באזור ההררי נעשתה תוך התייחסות אזורית מרחבית השומרת על רוח המקום, בהסכמה עם היישובים כדגם משמר איכות. המרחב הכפרי מאפשר מגוון דפוסי מגורים. - בערים, לאורך צירים ראשיים, נוצר ציפוף אינטנסיבי. - מרחבי תחנות הרכבת מתפתחים בעצימות גבוהה ומעורבת שימושים. - בישובי המיעוטים נוספו מגורים חדשות וכלל זה בניה רחוקה.	פעילות כלכלית - מרכז תעסוקה עירוניים מהווים מוקדי משיכה עירוניים ומעודדים פעילות עירונית, עירונית והליכיות - מרכזי תעשייה אזורית משותפי ארגונה בחלקם - התאמת התעסוקה לצרכי אינלסיית האזור והעצמתה - חקלאות באזור מודל לפי אפשר לנהל חקלאות מודרנית משולב באזור מיישוב מאוד ופעיל תיירותיות. - תאגיד מילואות מטמיע את החקלאות הערבית והמושבות ומצמיח את כולם יחד. חקלאות זו מופחתת ומתקדמת ומותאמת למאה ה-21. - חקלאות ימי מתפתחת ומהווה מקור תעסוקה והכנסה באזור. - מתפתחות מרינות בעכו ובנהריה. - הגליל מוביל בהשגת יעדי המדינה לאגריה ממקורות מתחדשים ומקיים רשת של מיקרו-גרד. 0 פליטות ממעק החשמל בגליל המערבי עד 2040.
איכות חיים - אנוברסיה חדשה קמה בגליל המערבי המתמחה בים ובחקלאות ובנכסים של האזור, מושכת סטודנטים מהארץ והעולם הפערים בין הקהילות צומצמו משמעותית וכל הרשויות עלו למדרג 5. - הגליל משקיע משאבים משמעותיים בפיתוח האזור האנושי באמצעים שונים. - מתפתחות תכניות ייחודיות לטיפול בילדים וזקנים בסיכון.	סביבה ומרחב פתוח - מרחב פתוח שמור, מוגן וממשיך להיות ככס מרכזי לאזור. - מרחב החוף מפתח פעילות ספורט ימי - החיסים המורכבים בין החקלאות, הובע, הנחלים והיישובים השכנים מתנהלים לפי תכנית משק מוסכמת ובלבד שפחות במשותף. - התושבים, אנשי הטבע והסביבה מבינים כמה חקלאות חשובה ומאפשרים לה לשגשג כך שנשמרת היכולת לפתח חקלאות בהפרדה משטחי המגורים והטיול. - ומצא איוון ושיחוף פעולה במגוון שימושי קרקע במרחב. - איכות האוויר נשמרת. צמצום הדיוחם ממקורות שונים. בניה מאופסת אנרגיה. - נחל הגליל המערבי חוזר להיות סים, בחי הנידול הטבעיים משוקמים, אתרי התיירות לאורכם מוכשרים ומפותחים. הניקוז מטופל ביעשה אקו-הידרולוגית ועיל במניעת נזקים. - הנחלים משמים כשילד אזורי שעל בסיס מתקיימים פונקציות שונות - השגת פתרון המאפשר שימור ערצי הנחלים גם בקרקעות פרטיות במורד.

תמונת העתיד של התוכנית

אזוריות

הגליל המערבי הוא דוגמא ומופת למימוש רעיונות האזוריות. **פאזל סינרגטי של קהילות, רשויות, אנשים וארגונים המשתפים פעולה**, באופן המאגם משאבים, יוצר תנאי סף לשירותים איכותיים, מחזק את הזהות האזורית ואת הרגשת השייכות והגאווה המקומית. **שיתופי הפעולה באזור מבוססים על ראייה אסטרטגית**, תרבות השואפת להסכמות וריבוי זוכים, תוך כדי שמירת המגוון וחיזוק הייחודיות של כל מרכיבי הפאזל. **מימוש תפיסת האזוריות מאפשר צמיחה מכלילה**, כך שמירב האנשים נהנים מפירותיה, מצמצום פערים, מחיזוק ומעידוד שיתופי הפעולה בין המרחב העירוני לכפרי ובין החברה היהודית לחברה הערבית באזור. האזור נשען פחות ופחות על תמיכה ממשלתית לאור צמיחת כוחות ויזמות מבפנים.

לגליל המערבי **מנהיגות אזורית חזקה** ומבוססת, הפועלת כל העת למימוש אסטרטגיה ותהליכים אזוריים ולגיבוש תודעה אזורית. האזור שומר ומחזק את הקשר האיכותי והמועיל עם מטרופולין חיפה באופן היוצר ערך משותף.

אשכול גליל מערבי ממשיך להתפתח, מכיל את כלל הרשויות הנמצאות במרחב, מקבל סמכויות נוספות מהשלטון המרכזי ומהווה פלטפורמה (תשתית) מועילה להעמקת השותפות מתוך מחויבות, אחריות ומעורבות אזורית. האשכול ממנף נכסים, חוזקות אזוריות ותכנון אזורי בסוגיות ליבה (כגון: תחבורה, תעסוקה, תיירות, תרבות, ניהול אגני, טיפול במפגעים, כלכלה וגיוס תקציבים ומשאבים), מקים מערכת דיגיטלית נגישה ומתעדכנת של מידע, הכל תוך שיתופי פעולה עם אשכולות והתארגנויות נוספות במרחב. הגליל המערבי הופך מפריפריה **לגשר לשלום עם שכנינו מצפון**.

פעילות כלכלית

הפעילות הכלכלית בגליל המערבי ממנפת את הנכסים המקומיים כמנועי צמיחה ויוצרת ערך משותף המקרין אל מחוץ לאזור. עיקר התעסוקה והמסחר מתכנסים למרכזי הערים ומעודדים עירוניות והליכיות. תעשיות מאתגרות סביבתית מתכנסות לאזורי תעשייה משותפי ארנונה, המשורתים היטב בתחבורה ציבורית. מרכזי התעסוקה משתפים פעולה עם מוסדות אקדמיים ומעודדים חדשנות וקיימות. התעסוקה מגוונת ואיכותית, מותאמת למאפייני קהילות שונות במרחב, מאפשרת לצעירים פיתוח והגשמה עצמית ועל כן מהווה שיקול חשוב בהחלטת צעירים רבים לעבור או להישאר בגליל. **הגליל מציע אקוסיסטם של מגוון הזדמנויות המחזקות את ההון האנושי** ומאפשרות הטמעה של מגמות חדשות, כגון עבודה מרחוק.

החקלאות באזור מהווה מודל ודוגמה לניהול חקלאות מודרנית באזור מיושב ותיירותי, תוך שימור ופיתוח חקלאות הררית ומסורתית. השטחים החקלאיים נתפסים כחלק משמעותי בצביון האזור. תוכניות חינוך והשכלה גבוהה משלבות לימודי חקלאות. החקלאות מייצרת הזדמנויות תעסוקה מגוונות ואיכותיות, ובין היתר מפתחת חקלאות ימית משגשגת, תעשיית פוד-טק ותהליכים חדשניים ברוח האגרו-טק. טכנולוגיות חדשות **אומצו וצעירים שבים לעסוק בחקלאות**. תאגידים חקלאיים צומחים ותומכים בחקלאות הערבית, הקיבוצית והמושבת, משביחים ומתאימים אותן למאה ה-21. האזור מעודד בפועל כלכלה מקומית מקיימת, עסקים קטנים, רכש מקומי והפחתת צריכה עודפת, כך שמרבית הכסף נשאר באזור.

תשתיות האזור מתקדמות, מטמיעות טכנולוגיות חדשניות המשולבות יחד כך שהן חוסכות בשטח ומנצלות יתרונות לגודל. **הגליל המערבי עצמאי אנרגטי ומאופס פליטות והטמנת פסולת**, מוביל בהשגת יעדי המדינה לאנרגיה ממקורות מתחדשים, מקיים רשת מיקרו-גרید, וכל המפעלים הגדולים מחוברים למערכת גז טבעי. **המוצר התיירותי אטרקטיבי וגמיש**, מקושר ומנוהל במשותף עם אזורים שכנים, מותאם למגמות משתנות ומבוסס על מגוון פעילויות, לינה במקום והשאת התועלת הכלכלית באזור. המוקדים האזוריים (כגון בית החולים בנהריה) חזקים ומחזקים את הקשר בין המרחב הכפרי לעירוני.

תמונת העתיד של התוכנית- המשך

סביבה ומרחב פתוח

המרחב הפתוח, הנחלים, החוף והים מוכרים כנכסים מרכזיים של האזור וכחלק חשוב באיכות החיים. נחלים ומסדרונות אקולוגיים מהווים רשת ירוקה כחולה, פעילה, מחברת ומקשרת אנשים וטבע. החורש הטבעי משגשג, ממשיך להציע שירותי מערכת לכלל הציבור ומחובר לתושבים החיים סביבו. תוכנית המים הצליחה להחזיר את המים לטבע, ונחלי כזיב, בצת וגעתון זורמים כל השנה. קיים פתרון מוסכם השומר על הנחלים העוברים בתחום ובקרבת היישובים. קברניטי האזור ותושביו, פועלים להגנה משותפת על שטחים פתוחים ערכיים ועל אלו המשמשים לחקלאות, תיירות, אנרגיה, תשתיות, נופש וספורט. הפיתוח בשטחים אלו מתבצע באופן בר קיימא השומר ומקיים את ערכי הטבע, הנוף והמורשת.

החקלאות ממשיכה להיות מרכיב משמעותי בנוף, בצביון, במחקר, בתעסוקה ובביטחון המזון באזור. **פיתוח ובינוי מתכנסים פנימה** באופן השומר ככל הניתן על משאב הקרקע ומטמיעים שיקולים והיבטים סביבתיים באופן מלא. חקלאות ימית ומיזמי אנרגיה מקודמים באיזון נכון ותוך שמירה על ערכי טבע ונוף.

המרחב החופי נשמר פתוח ונגיש לציבור הרחב, באופן המאפשר פעילויות נופש וספורט ממוקדות בחוף, ושומר על הבחנה ברורה בין חוף עירוני לפתוח. מפגעים סביבתיים ונופיים מטופלים ומשוקמים כך שהם הופכים לתשתית לפעילות אנושית לטובת תושבי ומבקרי האזור. רצועות וערוצי הנחלים נקיים מהזרמות ביוב, וחופי הים אטרקטיביים, נקיים, מזמינים ומונגשים. הרשויות המקומיות **והתושבים לוקחים אחריות**, מעורבים ומובילים את שמירת הטבע.

נגישות, תחבורה ותנועה

הגליל המערבי עבר מהפכה תחבורתית, אותה מוביל ומתחזק האשכול, מתוך ראייה אזורית והתאמת המערכת למאפייני המרחב. רשת התחבורה הציבורית היא עצמאית, רב אמצעית, אפקטיבית ויעילה, מגוונת ושיוויונית, משרתת היטב את האזור, מכוונת שירותיות ויוצרת נגישות בין היישובים והמוקדים באזור ומחוצה לו. תחנות הרכבת בערים מקשרות את הרשת האזורית לארצית. הרשת האזורית מחזקת קשרים קיימים וחדשים בין מקומות ואנשים, יוצרת מנופים להזדמנויות כלכליות ומחזקת נגישות חברתית. מתחמ"ים נוספים פועלים בעכו מזרח ובנתיב השיירה, ויחד עם המתחמ"ים האחרים, מהווים מוקדי משיכה המעודדים עירוניות והליכתיות. המתחמים מחוברים היטב לרשת שבילי אופניים אזורית ליוממים. רשת שבילי אופניים והליכה מחזקת את החיבוריות בין יישובים קרובים ואת הנגישות לאתרי טבע ונחלים.

התחבורה הציבורית זמינה לכולם, יעילה ונקייה, משתמשת בטכנולוגיה מתקדמת ומותאמת למגוון משתמשים כולל תיירים ואנשים עם מוגבלויות. **ביום יום, התושבים בוחרים להתנייד באמצעי תחבורה חלופיים ולהשאיר את הרכב בבית, למרות שעדיין אפשר לנסוע בו בכבישים.**

בינוי עירוני אינטנסיבי מפחית את תקני החנייה ובין הערים מקשרים נתיבי תחבורה ציבורית. דרכים ראשיות החוצות יישובים (4, 70) הורדו בהיררכיה והפכו לרחובות עירוניים, כביש 6 מגיע עד לשלומי והצמתים שופרו והפכו בטיחותיים יותר. נוצרת רשת היררכית של דרכים ביישובים וביניהם, וכל פיתוח תשתית תחבורתית נעשה בהתחשבות מלאה בנוף, במערכות אקולוגיות ובעקרון של שוויון הזדמנויות. שיעור תאונות הדרכים והקטל בדרכים פחת באופן משמעותי באמצעות שיפור תשתיות, חינוך ושיפור תרבות הנסיעה.

המרחב הבנוי מתפתח תוך התכנסות פנימה וניצול יעיל של הקרקע. הצפיפות ועירוב השימושים במרחב העירוני עולים משמעותית, תוך שימור וחיזוק המאפיינים הייחודיים של ערי החוף וההר. תהליכי **התחדשות עירונית חברתית מקודמים במרכזי הערים ובשכונות בהשקעה ציבורית משמעותית**, תוך יצירה וחיזוק של קהילות עירוניות. הם יוצרים שכונות המתאפיינות באיכות עירונית גבוהה ובהליכות ויוצרים מקומות שטוב לחיות בהם, הקולטים את עיקר גידול האוכלוסייה. ממשק הבינוי והשטחים הפתוחים מתהדק, כך שהטבע והפתוח "נכנס" למרחב הבנוי ומחזק נגישות וזמינות לשטח פתוח.

תמהילי ודפוסי המגורים איכותיים, מגוונים ומותאמים למאפיינים מקומיים ולאיכות החיים המבוקשת בכפר ובעיר ולרב דוריות. מתפתחים פתרונות דיור חדשים (כגון: אפשרויות דיור לגיל השלישי, דיור שיתופי, שכירות ארוכת טווח וכדומה) המותאמים לצרכים המשתנים. הרחבת היישובים באזור ההררי נעשית תוך שימור רוח המקום, בהסכמה עם היישובים ובדגם משמר איכות. הגליל המערבי מאפשר **מנעד סוגי מגורים וצורות יישוב ייחודיים לאזור ולהעצמת הייחודיות שלו**. המרחב הכפרי מאפשר מגוון דפוסי מגורים. בכפרי ובערי ההחברה הערבית מועצמת המגמה של מעבר מבית לדירה ומתבססים דפוסי ופתרונות מגורים חדשים. הכל תוך שמירה על אותנטיות ומסורת בינוי במרכזי הכפרים. כמה עיר ערבית גדולה, חזקה ואיכותית במרחב ג'דידה מכר. הרחובות מפותחים כמרחב ציבורי מזמין, נגיש, מעניין ואיכותי, השומר על קנה מידה אנושי ומכוון להולך הרגל. מבני ושירותי הציבור נגישים ואיכותיים מפותחים בראיה אזורית ומחזקים מאוד את איכות החיים באזור. פיתוח מלונאי מרוכז בעיקר בערים, לאורך החוף ובמוקדים מתאימים לכך בגב ההר.

הגליל המערבי (בין הר לים) מושך אנשים המחפשים מקום של איכות חיים אחרת, זהות וקהילה. בני האזור בוחרים להקים בו בית ומוצאים בו סביבת חיים מותאמת לצרכיהם. אנשים מרגישים שייכות למקום, זהות אזורית וגאווה מקומית. הגליל המערבי הוא מרחב המדגים חיים וקיום משותף, כשקהילות שונות שומרות על ייחודן ומפרות אחת את השנייה. הנכס האזורי של רב תרבותיות מתממש כשאנשים נפגשים, מכירים ובונים אמון ודיאלוג במגוון מקומות ואמצעים.

מערכת הבריאות באזור משלבת פתרונות מותאמים למרחב פריפריאלי, כגון: רפואה מקוונת, רפואה בקהילה, מרפאות מומחים משותפות ועוד, והיא נגישה ואיכותית. שירותי חברה ותרבות נגישים בפריסה אזורית מתמחה, תוך שיתוף פעולה ואיגום משאבים. מתפתחות תוכניות ייחודיות לטיפול בילדים ובזקנים בסיכון. תוחלת החיים של תושבי הגליל המערבי נמצאת במגמת עליה.

החינוך באזור הוא מהטובים הקיימים בישראל, הוא נשען על הנכסים המקומיים (ים, חקלאות, שטחים פתוחים, תיירות, תעשייה חדשנית ומגוון אנושי) ומהווה סלע הייסוד לקידום הון אנושי ולפיתוח כלכלי-חברתי. מערכות החינוך מגדלות ילדים ונוער למעורבות, קשר בלתי אמצעי לסביבה, מחויבות חברתית, אחריות ושייכות משותפת לאזור. אוניברסיטה שקמה באזור, משרתת למעלה מ-10,000 סטודנטים/יות מהארץ ומהעולם, המתמחים במקצועות הקשורים למקום, מחוברת היטב לקהילה, לתעשייה ולחקלאות, ונתפסת כנכס חשוב לאזור.

הפערים החברתיים-כלכליים ממשיכים להצטמצם באופן מתמיד ומתמשך. אנשים מרגישים שייכות וחיבור לאזור. המערכות החברתיות פועלות לחיזוק ושיפור הקשר בין קהילות שונות במרחב, לחיזוק התודעה האזורית ושיתופי הפעולה.

חלק שני

ד. מטרות העל

תהליך גיבוש מטרות התוכנית

המעבר מתמונת עתיד משותפת למטרות מוגדרות איננו מעבר קל. הוא מחייב חשיבה המכוונת לפעולה ולתוצאה רצויה, זאת לצד אינטגרציה המאזנת בין הסינרגיה הנוצרת בין המטרות מחד, לבין התנגשות בין מטרות שונות, מאידך. בתהליך גיבוש המטרות, הציע צוות התכנון הרחב סט מטרות (כל אחד בתחומו), התקיימו מפגשים ודיונים עם בעלי העניין להעמקת ההבנה לגבי המטרות החשובות להם, הוצעה אינטגרציה רב ובין תחומית, התקבל משוב מבעלי העניין ומועדת ההיגוי לגבי המטרות, ובסופו של דבר הוגדרו **3 מטרות על** לתוכנית:

לממש את יתרונות האזוריות ואת שיתוף הפעולה המרחבי. היכולת לשתף פעולה, לעבוד יחד ולקדם את מה שחשוב ומתאים לאזור, הוא אחד ממנופי השינוי המרכזיים ביותר. כשמנהיגי האזור יעבדו יחד, מתוך תודעה אזורית, הם יגיעו להישגים משמעותיים בכל הממשקים: הלאומי, האזורי והמקומי.

ליצור מרחב חיים אטרקטיבי. מתוך מכוונות התוכנית למימוש ההיצע, הובן כי בתחרות שמקיים הגליל המערבי עם אזורים אחרים (ואולי בעיקר עם מטרופולין חיפה והקריות) עליו להציע מרחב חיים שטוב לחיות בו. לשם כך עליו להישען על נכסיו (ביניהם: הר, מישור וים, מערך נחלים ושטחים פתוחים, אפשרויות מגורים מגוונות ועוד) ועליו לשפר תחומי חיים נוספים, כגון: בריאות, חינוך, קיום משותף, נגישות ועוד.

למנף ולשמר נכסי טבע, נוף ומורשת. אחד מגורמי המשיכה המובהקים לאזור הם נכסי הטבע, הנוף והמורשת. אם כמרכיב משמעותי באיכות החיים ובתחושת הזהות והשייכות ואם כתשתית לפעילות כלכלית, תיירותית ואחרת. הגליל המערבי מחויב לשמור על נכסים אלו כמנוף לשגשוג.

למנף ולשמר
נכסי טבע,
נוף ומורשת

ליצור מרחב חיים
אטרקטיבי
(מקום שטוב לחיות בו)

לממש את
יתרונות האזוריות והשת"פ
המרחבי

שגשוג מכליל מחובר לנכסים מקומיים ולמגמות בינלאומיות

חלק שני

ה. ממטרות העל לכיווני פעולה

בשלב הבא בתהליך גובשו כיווני פעולה אופרטיביים לכל אחת ממטרות התוכנית.

כדי ליצור אינטגרציה בין מארג המטרות ומגוון כיווני פעולה אפשריים, מוקדו 7 שאלות שסייעו לצוות לגבש 3 "סלי פעולה" - נחלים חוף וים, אזורים וכלכלה אזורים:

1. כיצד מייצרים תפיסת הפעלה אזורים?
2. איך מעודדים מובילות חברתית וחוסן אזורים?
3. כיצד ניתן לקדם שותפות כלכלית אזורים?
4. איך מפתחים עצמאות וחדשנות בתשתיות?
5. איך משמרים ומחזקים את הזהות הנופית ובטחון המזון?
6. איך מחברים את האזור לנחלים ולחוף הים?
7. איך תופרים לגליל המערבי מוצר תיירותי מובחן ומחבר?

בכל "סל" מוקד משפט חזוני והוגדרה טיפולוגיה לכיווני פעולה אפשריים. בהמשך התהליך פיתח הצוות מגוון רחב של כיווני פעולה ופרויקטים לדוגמה ברזולוציות שונות.

סל הכלכלה האזורית

"הפעילות הכלכלית בגליל המערבי ממנפת את הנכסים המקומיים כמנועי צמיחה ויוצרת ערך משותף המקרין מחוץ לאזור"

- חיזוק אפשרויות לתעסוקה איכותית
- כלכלה מקומית מקיימת
- תיירות כמנוף כלכלי
- העצמת החקלאות
- מינוף תשתיות כערך כלכלי בו למרחב יש יתרון מובהק

סל האזורים

"הגליל המערבי הוא דוגמא ומופת למימוש רעיון האזורים"

- חיזוק אשכול גליל מערבי וחיזוק שיתופי פעולה אזורים ובינ-אזורים
- ניהול משאבים אזורי
- תכלול פעילות של הרשויות המקומיות ליצירת ערך משותף, סינרגיה וחסכון במשאבים

סל נחלים, חוף וים

"המרחב הפתוח, הנחלים, החוף והים מוכרים כנכסים מרכזיים של האזור וכחלק חשוב באיכות החיים"

- כיווני פעולה מרחביים - בנחלים ובסביבתם
- כיווני פעולה מרחביים - בחוף ובמרחב הימי
- כיווני פעולה תפקודיים

חלק שלישי

א. 4 מחוללי שינוי מובילים

כדי למקד את התוכנית ולתמוך בפוטנציאל ליישומה תוכלו כיווני הפעולה ל- 4 מחוללי צמיחה מובילים:

1. אזוריות – חיזוק תפיסת ההפעלה האזורית והגברת שיתופי הפעולה.
סט של כיווני פעולה ופרויקטים שיעצימו את שיתוף הפעולה, יביאו לחסכון, לייעול ולשיתוף משאבים ולהעדפת הראייה האזורית על פני הראייה הרשותית. נקודת מוצא אזורית תביא ערך, יעילות וצמיחה, תשקף אינטרסים אזוריים כלפי משרדי הממשלה ותאפשר ניצול משאבים תקציביים והכוננתם בראייה אזורית. על כן מחולל האזוריות הוא המחולל שיעצים את המחוללים האחרים ולו תפקיד מרכזי באינטגרציה שתביא לשגשוג וצמיחה. אשכול גליל מערבי הוא הגורם האזורי המתכלל והיוזם של כיווני הפעולה במחולל האזוריות.

2. כלכלה – קידום כלכלה אזורית משגשגת ומכלילה מבוססת נכסים מקומיים ומחוברת למגמות עולמיות.

כיווני הפעולה בתחום הכלכלי הינם מגוונים ומכוונים לרמות התערבות שונות. בעיקרם מתייחסים לפיתוח אקוסיסטם מד טק/פוד טק/כלכלה כחולה, לקידום התעשייה ל-4.0, להעצמה וחיזוק החקלאות, לפיתוח מוצר תיירותי אזורי, להנחת בסיס לכלכלה מקומית מקיימת (כמ"מ) ולצידם כיווני פעולה אחרים שמביאים ערך נוסף.

3. נחלים, חוף וים – הנחלים והחוף הם נכסים משמעותיים במרחב. הם אינם שזורים היטב בשגרת היום יום. הנגשה וטיפול אגני הנחלים, החוף והים וחיבורם למערכות תפקודיות של קהילות, חינוך, פנאי וספורט, תשזור את אורחות החיים לחוף הים ולנכסים המקומיים היחודיים ותהווה מנוע לפיתוח סביבת נחלים, מרכזי ערים בסביבת נחלים וחוף ים. נחלים העוברים במרחבים בנויים יכולים להוות מרחב ציבורי איכותי ונגיש וליצור ערך משמעותי עבור המרחב הבנוי. ניהול אינטגרטיבי של משאב המים והכנת תוכנית לניהול אגני מקיים תצמצם סיכוני שיטפונות ותשנה את הגישה לנחלים מחצר אחורית לנכס מוביל המשולב במרחב ציבורי איכותי.

4. נגישות וקישוריות – חיזוק הנגישות בין היישובים השונים לכדי רשת משולבת של תח"צ, תנועות רכות ורכב פרטי תקשר היטב בין מוקדי הפעילות באזור לבין סביבות המגורים, תעודד נגישות וקישוריות מיטבית למוקדי העניין והתעסוקה בגליל המערבי ותניע את הצמיחה הכלכלית.

חלק שלישי

ב. כיווני הפעולה במחוללים השונים

מחולל אזוריות- חיזוק תפיסת ההפעלה של אזוריות והגברת שיתופי הפעולה:

בתפיסת ההפעלה של אזוריות רבדים תפיסתיים, ארגוניים ותפעוליים. התפיסה מחייבת תודעת שיתוף פעולה על בסיס התובנה כי יחד ניתן ליצור ערך משותף משמעותי וכי מחיר התחרות בין הרשויות גבוה מהתועלת. אשכול הרשויות הוא התשתית הארגונית המתאימה ביותר למימוש תפיסת האזוריות. מבחינה תפעולית יש צורך לקדם פעולה משותפת במגוון היבטים בהם שותפות יוצרת תועלת וערך מוסף.

התוכנית מציעה פעולה בכמה מישורים יחד:

1. העצמת האשכול והגברת שיתופי הפעולה במרחב זאת על ידי:

- א. קידום תהליך הצטרפות רשויות נוספות לאשכול, תוך חיזוק והשלמת המתאם בין המרחב הגיאוגרפי לגבולות האשכול.
- ב. חיזוק שיתופי הפעולה עם משרדי ממשלה וגופים רלוונטיים נוספים.
- ג. תכלול ואיגום משאבים אזורי של השקעות לא מסונכרנות.
- ד. שיפור הממשק והגברת שיתופי הפעולה עם אשכולות אחרים.

כיווני פעולה מוצעים במחולל אזוריות

2. יצירת תשתיות (פלטפורמות) משותפות המאפשרות לממש את התפיסה האזורית ובכלל זה: חיזוק האשכול כרובד תכנוני (לדוגמה: הקמת יחידת GIS אזורית, הקמת "שולחן עגול" לדיון בסוגיות אסטרטגיות ואזוריות או קידום תוכניות אב בסוגיות ליבה אזוריות). **הקמת רשות תחבורה אשכולית** (המאפשרת קידום מערך התנועה והנגישות בראייה אזורית) או **ניהול משק האנרגיה כמשק אזורי** (בהתאמה לתפיסות חדשות המקודמות במשרד האנרגיה).

3. תכלול אזורי של תחומי פעולה מתאימים. שיתופי פעולה אזוריים יכולים ליצור ערך מוסף משמעותי בהיבטים מוגדרים ובתחומי פעולה מגוונים. התוכנית מציעה להקים מערך טיפול בפסולת ומערכי רווחה אזוריים. בנוסף מוצע לקדם את תחומי התיירות, הבריאות הספורט והפנאי, התקשורת וההיערכות לשינויי אקלים, בראייה ובדרך פעולה אזורית ולשנות את הגישה לנחלים מחצר אחורית לנכס מוביל המשולב במרחב ציבורי איכותי. כאמור, פעולה משותפת מתוך תפיסת הפעלה אזורית היא אחד ממנופי השינוי המרכזיים ביותר, בכלל ובפרט בגליל המערבי. מימוש גישת האזוריות צפוי לממש יתרון תחרותי, ליצור ערך משותף, לייעל, לחסוך ולמנף משאבים קיימים ועתידיים. בנוסף, פעולה אזורית משותפת תעצים את מחוללי השינוי הנוספים ותחזק את האינטגרציה ואת האפשרות לסינרגיה שתוביל לצמיחה מכלילה.

מחולל כלכלה – קידום כלכלה אזורית משגשגת ומכלילה מבוססת נכסים מקומיים ומחוברת למגמות עולמיות:

במחולל הכלכלה מוצעים מגוון כיווני פעולה שמטרתם לנצל את הנכסים הכלכליים הקיימים ולמנף אותם לכח כלכלי משולב, המתבסס על נכסים ייחודיים למרחב, כגון: תעשייה יצרנית, הון אנושי גבוה, תיירות ועסקים עצמאיים. לצד הנכסים, קיימים גם אתגרים שהתוכנית מתייחסת אליהם, כמו: שיעור ניצול זכויות מוגבל באזורי תעסוקה ותעסוקת נשים נמוכה מאד. **התוכנית מציעה פעולה בכמה מישורים יחד:**

1. קידום התעשייה במרחב לתעשייה 4.0

מרבית מקומות התעסוקה באזור הם ברמה בינונית ומטה מבחינת כישורי העובדים הנדרשים. אופי זה של תעסוקה אינו מושך צעירים ותורם להגירה שלילית באזור. אימוץ מסגרת ארגונית בה מערך הייצור יתבסס על דור חדש של מכונות עצמאיות ואינטליגנטיות יכול לפתוח בפני חברות בגליל המערבי קשת של יתרונות, כולל שיפור היעילות, הגמישות והיכולות הביצועיות. ליצירת בסיס ועידוד המעבר לתעשייה 4.0 מוצע, בין היתר: ביסוס תשתיות מו"פ והובלת שיתוף פעולה הדוק בין גורמי התעשייה לגורמי טכנולוגיה ומחקר אקדמי, מתן יעוץ וליווי פרטני ומותאם מפעל לתהליכי הטמעת טכנולוגיות חדשות, להיבטי מימון, שינוי במודל העסקי ועוד.

2. חיזוק כלכלה מקומית מקיימת (כמ"מ)

באזורים פריפריאליים וביישובים קטנים נדרשת רשת שתעודד ותחזק את היזמות המקומית ואת העסקים המקומיים הקטנים והבינוניים החשובים ביותר בבניית כלכלה מקומית מקיימת. רשת של כלים מערכתיים תחזק את העסקים והיזמות ותאפשר להם יציבות ארוכת טווח. לדוגמה: פרויקטים בתחום **עידוד רכש מקומי** (ספר ספקים אזורי, רשת למכירת מוצרים מקומיים, פיתוח ערוצי פרסום ויידוע, ועוד) פרויקטים בתחום **איגום משאבים** (שרותי משרד משותפים, מסגרות פרסום וראיית חשבון משותפות, חללי עבודה משותפים, פאנל יועצים מקומיים) ובתחום **ניהול ופיתוח** (תוכניות תמיכה לעסקים, פיתוח תו תקן אזורי, חממות לעידוד יזמות ועוד).

3. פיתוח הון אנושי מקצועי

כדי שהגליל המערבי ימותג כ"אסם" של הון אנושי מקצועי טכנולוגי, נדרש לפתח את ההון האנושי הקיים כמקצוענים ברמה גבוהה, בעלי כישורים שהינם בהלימה לסוג העסקים והחברות באזור ולמשוך עובדים מתאימים מבחוץ למגורים באזור. כחלק מכך מוצע: לפתח קמפוס אקדמי רב מוקדי, מקושר לנכסים המקומיים ומחובר למגמות עולמיות, שימשוך אליו סטודנטים מכל הארץ, לשלב חינוך טכנולוגי מגיל בית ספר יסודי ולהכווין נשים למקצועות מבוקשים קרובים לבית. להשקיע בנוער באמצעות שילוב לימודים טכנולוגיים בסילבוס של בתי הספר התיכוניים כולל עבודה על בסיס שבועי במפעלים ובבי"ח נהריה. לפתח באשכול מחלקת השמה אזורית המחברת בין מועסק לעסק, לקדם מסגרת הכשרות קצרות מועד והשתלמויות מקצועיות לעובדים.

4. תכנון ופיתוח אקוסיסטם מד-טק / כלכלה כחולה / פוד-טק

כדי לפתח את תשתיות התעשייה והתעסוקה בגליל המערבי, למנוע מהמשכילים, המוכשרים והצעירים לעזוב את האזור ואף למשוך עובדים משכילים חדשים אליו, יש לעודד תעסוקה איכותית, להעלות את פרוץ העבודה ולעודד השקעות והקמת חברות הייטק ומו"פ באזור¹. בגליל המערבי קיימים נכסים שמינופם יכול לתרום לפיתוח כלכלי בתחומים הקשורים לרפואה, חקלאות וים: בית החולים לגליל בנהריה, מכללת גליל מערבי, אוניברסיטת חיפה הסמוכה, החקלאים והשטחים החקלאיים והים. מוצע לפתח בגליל המערבי אקוסיסטם באחד או יותר מהתחומים: מד-טק / פוד-טק / כלכלה כחולה ולהתמקד במספר תחומי פעולה מרכזיים:

- מיתוג הגליל המערבי כאזור שמוביל את תעשיית המד-טק / פוד-טק / כלכלה כחולה בארץ באמצעות אגף ייעודי באשכול.
- הקמת חממה טכנולוגית במיקום אסטרטגי ונגיש במטרה למשוך יזמים, עסקים ומשקיעים.
- חיזוק הקשר מגזר פרטי-אקדמי-לקוח באמצעות הכשרות מקצועיות ולימודים גבוהים בתחומים הנ"ל ושילוב סטודנטים בעבודה בחברות הממוקמות בגליל המערבי דרך תוכניות התמחות.
- הקמת מערך על-אשכולי של גיוס כוח אדם למקצועות מד-טק/פוד-טק/כלכלה כחולה בצפון.

5. העצמת החקלאות

לחקלאות בגליל המערבי ערך רב כמקור פרנסה ותעסוקה לתושבי האזור, במשקים החקלאיים עצמם ובתעשיות מעטפת, למשל בתאגיד מילואות; חקלאות רווחית ומתפקדת היא מנוף למחקר ופיתוח, אורח חיים וערכי נופ ומורשת. לחיזוק ופיתוח חקלאות מתקדמת וריווחית בגליל המערבי, המבוססת על ענפים מתקדמים, מחקר ופיתוח, שיתוף פעולה בין חקלאים, ושיווק מאורגן מוצעים מגוון תחומי פעולה:

חיזוק ההכרה בחקלאות בגליל המערבי כערך, קידום התארגנויות חקלאים, כולל התארגנויות חוצות מגזרים (קיבוצי, מושבי, ערבי - דרוזי), קידום מטעי הנשרים באזור ההר, שיווק ישיר לצרכן, קידום החקלאות ביישובי החברה הערבית, באמצעות הדרכה, הקצאת מים, התארגנות לגידול ושיווק יחד עם תאגידים חקלאיים אזוריים ועוד. קידום רעיה, במיוחד רעיית עיזים, לטובת צמצום סכנת שריפות בחורשים, קידום מו"פ, אקדמיה וחינוך לחקלאות, בשיתוף פעולה בין תחנת מו"פ עכו, מכללת הגליל המערבי ומוסדות חינוך נוספים, טיפול ושיווק התוצרת, איתור שטחים פוטנציאליים לחקלאות מתוכננת במבנים, בין היתר באזורי תעשייה לא ממומשים.

6. גיבוש מוצר תיירותי לגליל המערבי

תיירות יכולה להוות מנוע צמיחה אזורי. לתיירות תרומה כלכלית (תעסוקה, פרנסה, הקטנת היוממות), תרומה חברתית בשיפור התדמית ומיתוג האזור ותרומה לקיימות ולסביבה (כלי לשימור הסביבה, השטחים הפתוחים ואתרי הטבע והמורשת).

תחומי הפעולה המרכזיים לקידום המוצר התיירותי מתמקדים בשני אפיקים: **תוכנית פיתוח ושיווק מתוקצבת רב שנתית והקמת אירגון גג תיירותי לגליל המערבי (DMO)**. אירגון הגג יתכלל את המוצר התיירותי בהיותו כתובת אחת, יאסוף ינהל וינגיש מידע, יאגם משאבים וממון, יסייע בהעלאת רמת השירותים לתווי איכות בינלאומיים, יקים וינהל מערך שיווק ומכירות יעיל, ירכז הכשרת כ"א וליווי עסקי, ימתג וימצב את האזור כיעד תיירות ויקדם את האינטרס האזורי על מפת התיירות.

לפיתוח המוצר התיירותי והעצמתו מוצעים בנוסף ובמקביל כיווני הפעולה הבאים: קידום איכסון ולינה, פיתוח מוקדי עניין וחוויה, פיתוח דרכים תיירותיות, ייזום ארועים ופסטיבלים.

¹ פיתוח מנועי צמיחה כלכליים ואקו-סיסטם אזורי בגליל המערבי בנושא MED TECH / אורית סילורמן עבור אשכול גליל מערבי, 2021

כיווני פעולה מוצעים במחולל כלכלה

מחולל נחלים חוף ים - פיתוח מקיים של אגני הנחלים ומרחב החוף והים כנכסי ליבה במרחב

ששת הנחלים הראשיים במרחב הגליל המערבי מהווים מרכיב עוצמתי בנוף הפתוח וגורם אקולוגי סביבתי יקר ערך. הם זורמים ומחברים בין שימושי השטח השונים המרכיבים את המרחב וקושרים בין מזרח ומערב, הר וים. רצועת החוף המגוונת שקולטת את ערוצי הנחלים מגבירה את ההזדמנות לרקום את חלקיו השונים של המרחב יחד לכדי רשת מארגנת של פסיפס נופי ואקולוגי עשיר וכמרחב ציבורי איכותי ונגיש.

במחולל הנחלים וחוף הים מוצעים כיווני הפעולה הבאים:

1. פיתוח סביבת הנחלים כמרחבים ציבוריים איכותיים ונגישים שיהוו עורק מקשר במרחב -

יצירת רשת רציפה, בטוחה ונגישה של שבילי טיול ואופניים, לאורך הנחלים הראשיים של הגליל המערבי, תביא ליצירת עושר חוויתי וחזותי ומיצוי הפוטנציאל הטמון בשיקום הנחלים. פיתוח סביבת נחלים פתוחה במרחבים העירוניים תהווה מנוע לחידוש עירוני של המרחבים הציבוריים, תעלה את ערך הקרקע ותסייע להתחדשות עירונית. הקמת שותפויות רב מגזריות בהן ישולבו גם אנשי קהילה, תיירנים ונציגי החברה האזרחית לקידום תודעה אגנית מקיימת תחזק את אפשרויות השיקום והניהול ואת האפשרות לרתימת קהילה ומנהיגות מקומית. אנשים שומרים על מקומות שהם אוהבים, על מקומות שהם מרגישים אליהם שייכות. חיבור זה יצור לחץ ציבורי ופוליטי כנגד פעולות הפוגעות בנחל ובסביבתו.

2. השבת מים לטבע כבסיס לפיתוח מרחבי הנחלים - מתקן ההתפלה המוקם בגליל המערבי יאפשר להשיב חלק ממי המעיינות לנחלים. פעולה זו תשיב לנחלים את האופי הטבעי, תאפשר לבתי הגידול הלחים לאורך הנחלים להמשיך ולהתקיים, תתמוך באיכות החיים של תושבי האזור ותמשוך מבקרים ומטיילים מכל הארץ.

3. הקמת מנהלות משותפות למוקדי עניין (מוקדי ביקור) - לניהול אתר טבע על ידי גוף אחד יתרונות רבים בשל הסמכויות והמחויבות של הגוף לניהול השטח בצורה ראויה. בגליל המערבי מספר אתרי טבע ונחלים אטרקטיביים (כדוגמת: עין חרדלית, מכלול נחל הגעתון ופארק נחל הנעמן) שלאף רשות אין סמכות ניהולית מלאה עליהם.

עקב כך חלקם אינם מנוהלים כראוי. כיוון הפעולה מכוון למודל ניהולי משותף של האתרים ומבוסס על המודל הניהולי של עמק המעינות, בו חברו המועצה האזורית, רט"ג, רשות ניקוז ונחלים וקק"ל ויצרו מודל ניהולי המבוסס על עקרונות ניהול מוסכמים ומבנה ניהולי הנשען על הגן הלאומי 'גן השלושה' הצמוד לאתר.

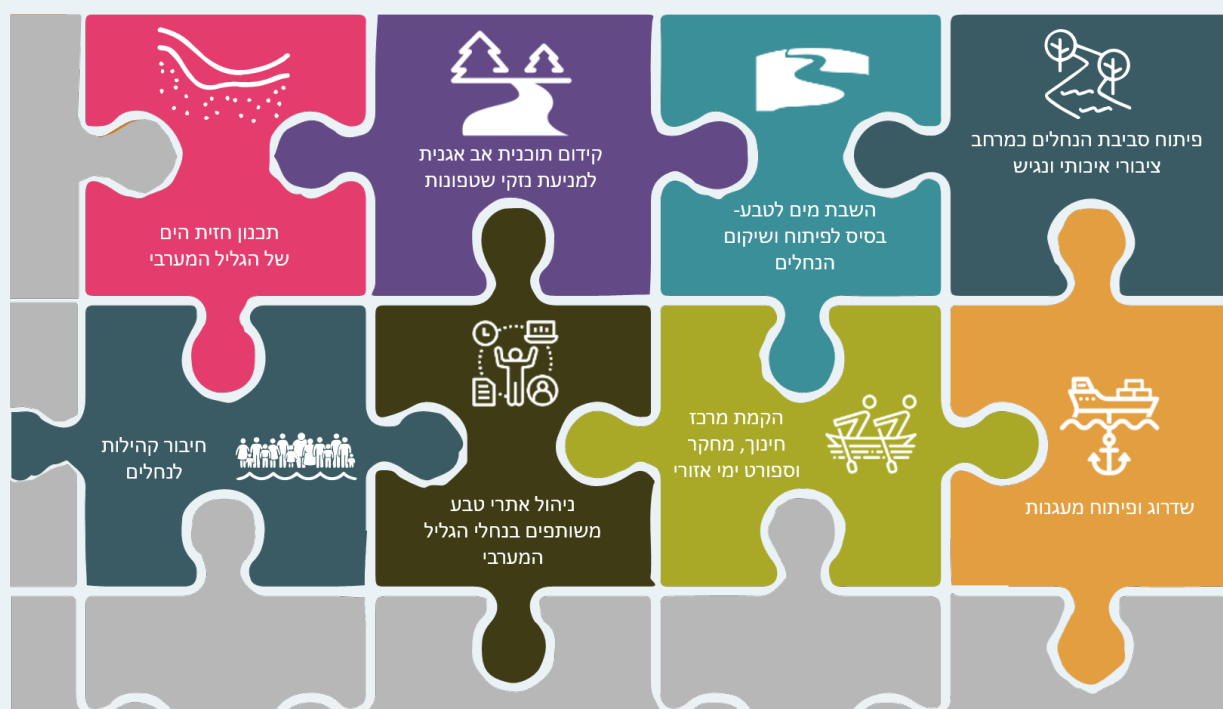
4. קידום תוכניות אב אגניות למניעת נזקי שיטפונות וניהול משאב המים שעיקרן מיתון זרימות בנחלים בהתאמה למופע, הסדרת ושמירת הנחלים ועורקי הניקוז וסביבתם, שמירת שטחי הצפה, בניית מאגרי השהייה וריסון. בתווך העירוני מוצע לאמץ את הנחיות התכנון המרחביות של מינהל התכנון ומשרד החקלאות. מוצע לרכז מאמץ בהסדרת בעיית הניקוז ביישובי החברה הערבית, בין היתר באמצעות: מימוש אמצעים למיתון נגר במעלה הנחלים, הקמת אמצעי איגום וריסון בשטח הפתוח במעלה היישובים, הקמת מערכות ניקוז עירוניות ועוד.

5. הקמת מרכז חינוך, מחקר וספורט ימי אזורי שימומן בעיקר ע"י משרד החינוך, יישובי האשכול, האקדמיה, אגודות ספורט וגוף מממן כמו מפעל הפיס. המרכז יהיה חלק מחזית הים של גליל מערבי ומיקומו ייבחן במסגרת תוכנית חזית הים האזורית (המוצעת במסמך זה). המרכז ישרת את מגוון האוכלוסיות באזור, ביישובי האשכול ומחוצה לו. מיקומו של המרכז ייבחן במסגרת תוכנית חזית הים האזורית (המוצעת במסמך זה).

6. תכנון חזית הים של הגליל המערבי כרצועה המשכית אחת מראש הנקרה בצפון ועד עכו דרום (אזור פרוטרום). התוכנית, בשיתוף כל הרשויות המוניציפליות הממוקמות לאורך החוף, תכלול (בין היתר) התייחסות להרחבת והקמת חופי רחצה נוספים, תכנון שפכי הנחלים כמרחבים ייחודיים המשלבים ערכי טבע עם פעילות נופש לצורך מפגש בין אוכלוסיות מגוונות ולהגברת המודעות ותחושת השייכות של האוכלוסיה למרחב החופי והימי.

7. שדרוג פיתוח מעגנות - בערי החוף בגליל המערבי- עכו ונהריה, להעצמת התיירות, הקשר עם הים ומיצוב הגליל המערבי כשחקן בין ערי החוף של אגן הים התיכון. המעגנות המוצעות יהוו מרחב רב תפקודי וישלבו פעילות בתחומי מחקר אקדמי, תיירות, חינוך וספורט ימי.

8. פיתוח מקטע הגליל המערבי ב"שביל הים", כך שיהיה שביל הליכה רציף ופתוח לציבור הרחב לכל אורך חופי הים של הגליל המערבי. השביל יחזק את הקשר והמודעות של התושבים והמבקרים בגליל המערבי לים ולסביבה הימית.

כיווני פעולה מוצעים במחולל נחלים, חוף וים

מחולל נגישות וקישוריות - חיזוק הנגישות בין הישובים ומוקדי העניין לרשתמשולבת

לנגישות תחבורתית בכלל ובפרט במרחב דליל באוכלוסיה באופן יחסי, חשיבות רבה ובכוחה להביא לצמיחה אזורית ולמנוע חולשה מרחבית:

- נגישות להזדמנויות כלכליות תמנע ניתוק מתעסוקה איכותית
- נגישות לשירותים (חינוך, בריאות, מסחר ופנאי) – תמנע פגיעה באיכות השירותים לתושב
- נגישות לפעילות – תמנע בידוד חברתי
- נידודות מקיימת תתרום לצמצום השימוש ברכב הפרטי ולהפחתת פליטות מזהמים

בין כיווני הפעולה המוצעים להשלמת הפערים:

1. פיתוח מערכת מתע"ן ופרישה אזורית של תשתית העדפה לתחבורה ציבורית ע"י:

- פיתוח מערכת הסעת המונים על כביש 70 משלומי דרך גוש ירכא, אחיהוד-ברלב, עד החיבור לחיפה ולרק"ל נצרת, כולל שלוחות רוחב לנהריה ולעכו.
- פריסת רשת נתיבי העדפה לתח"צ (נת"צ, נר"ת) תשפר את רמת השירות לנוסע בתח"צ ותקצר את זמני הנסיעה ליעד.
- ביצוע מסילת גליל מערבי לאורך כביש 6 עד כברי וחיבור למסילת זבולון. תחנת רכבת חדשה בכברי.

2. עיבוי רשת הדרכים האזורית וחיבורה לרשת הארצית להגברת הקשר אל אזורי התעסוקה הקיימים

והעתידיים במרחב. כחלק מהרשת יעובו צירי העדפה לתח"צ וצירי מתע"ן אשר יתרמו לשינוי הרגלי הנסיעה במרחב, לתגבור השימוש בתח"צ ולהגדלת אחוז פיצול הנסיעות בתח"צ.

3. פריסת רשת שבילי אופניים אזורית מהירה מכוונת לצרכי יוממות ומחברת באופן מהיר וישיר יישובים גדולים ומוקדי פעילות מרכזיים, לרוב במקביל לתוואי של צירים ראשיים.

4. פיתוח פתרונות נגישות ותח"צ משלימים לרבות רכבל בין כרמיאל, אז"ת תפן ומעלות תרשיחא. שירות תח"צ גמיש בגוש ירכא ובאזור מעלה יוסף בציר כביש 899, קו שאטל ציבורי ימי לנסיעות בין נהריה-עכו-חיפה.

5. הקמת תשתית תחבורתית כמענה לתנועת רכב כבד והובלה באזור, לרבות אזורי מנוחה למשאיות, מפרצי עצירה למשאיות ונתיבי זחילה לרכב כבד.

כיווני פעולה מוצעים במחולל נגישות וקישוריות

חלק שלישי

ג. מתודה להערכת פרויקטים וקבלת החלטות בהסכמה

מטרה

להציע תהליך מובנה, פשוט וברור שיאפשר קבלת החלטות המבוססות על מידע רלוונטי, באופן שקוף ובר הסבר

אחד מאתגרי המימוש הוא היכולת לקבל החלטות משותפות ולהסכים על סדרי עדיפויות. זאת על בסיס מודע ומושכל של מידע ברור המאפשר קבלת החלטות מבוססות נתונים. לצורך כך גובשה מתודה להערכת פרויקטים שתוכל לשרת את מקבלי ההחלטות. המתודה מאפשרת **גיבוש מידע בר השוואה** לגבי כל פרויקט אותו מבקשים לבחון, **דיון משותף** על בסיס תבחינים ברורים וקבלת **החלטות מכוונת הסכמה רחבה**. יתרון נוסף הוא **בשקיפות** הנוצרת בתהליך קבלת ההחלטות. שקיפות זו יכולה לשרת את המחליטים בבואם להסביר לקהלי יעד שונים את ההחלטה ולאפשר דיאלוג במעגלים שונים כדי לטייבה.

השלב הראשון הוא **איסוף מידע רלוונטי** ביחס ל- 17 שאלות המגדירות "כרטיס פרויקט". ביניהן שאלות כגון: יוזם הפרויקט, הרציונל שלו, הצורך, המטרות והיעדים, תכולות הפרויקט, הגדרת הנהנים והתועלות הצפויות. מיהם השותפים, מהם מדדי ההצלחה, לוחות הזמנים והתקציב הנדרש. "**כרטיס הפרויקט**" מאפשר להשלים מידע נדרש, לשאול שאלות וליצור בסיס מידע מוצק לקבלת החלטות משותפת.

בשלב השני מתקיים דיון מובנה בו מתבקשים מקבלי ההחלטות **להעריך את הפרויקט** המוצע על פי 6 תבחינים מרכזיים: ה- IMPACT הצפוי, מידה הבשלות / הזמינות, מידת הדחיפות לקידום, המשאבים הנדרשים, מעורבות בעלי עניין רלוונטיים ומידת ההתאמה של הפרויקט למטרות הכלליות של התוכנית או מקבלי ההחלטות. יודגש כי ההערכה מבוצעת על פי מדדים ברורים ובהתאמה לשיקול דעתו של המעריך. מטרתה היא כאמור לאפשר שיח מועיל וגיבוש החלטות בהסכמה. **המתודה אינה מכוונת לתיעוד פרויקטים, אלא לקבלת החלטה על כל אחד מהם בנפרד.**

מידע	הסבר
שם הפרויקט	כרטיס פרויקט לדוגמא
יוזם הפרויקט	גוף / גופים המבקשים לקדם את הפרויקט
סטטוס	רעיון / תכנון רעיוני / בתכנון / בביצוע חלקי וכדומה
תחום הפעולה	ביצועי/ תכנוני / חברתי / קהילתי / וכדומה
תיחום מרחבי	תצורך מפה / קן כחול או יוגדר המרחב הפיסי לפעולה
רציונל	רקע קצר. תיאור המצב אותו מבקש הפרויקט לשנות
הגדרת הצורך	מדוע נדרש הפרויקט. לאלו צרכים הוא מבקש לתת מענה?
מטרות ויעדי הפרויקט	יעדים ינוסחו במבנה SMART.
תכולות מרכזיות	הגדרת תכולות מרכזיות לפרויקט
הגדרת הנהנים	מי עתיד להנות מתוצרי הפרויקט. היקף, מאפיינים
תועלות צפויות	הגדרת הערך שייווצר
שותפים ואחריות	הגדרת מערך השותפים בפרויקט והגדרת תחומי אחריותם. יובחנו שותפים בתקציב ובעלי עניין שמעורבותם הכרחית / נדרשת / רצויה
מדדי הצלחה	מדדים אופרטיביים לבחינת הצלחה
לוח משוער	זמן צפוי לביצוע הפרויקט
תוכנית עבודה כללית	גאנט כללי לשלבים מרכזיים
תקציב	אומדן השקעות ראשוניות והוצאות תפעוליות
מימון משלום	שותפים אפשריים לביצוע ו/או מימון וסטטוס ההבנות עמם

פירוט 6 התבחינים לקבלת החלטה:

קריטריון (תבחין) לקבלת ההחלטה	מדד	הסבר / תבחין משנה
IMPACT תועלת / ערך צפויים	ניתן להעריך על סולם 3 או 5 באמצעות הערכה מתוכללת של מקבל ההחלטות	מידת הערך / התועלת הצפויה להיווצר מהפרויקט. מידת הערך היא תכלול של מספר תבחינים נוספים שיוערכו (ייבחנו) יחד: - מידת הערך המוסף / התרומה התוספתנית הנוצרת מחיבור לפרויקטים אחרים במרחב. - מידת המינוף הנוצרת. יכולת של הפרויקט למנף / להניע / לקדם פרויקטים / תהליכים אחרים. - מידת האינטגרציה עם פרויקטים אחרים במרחב. - היקף ואפיון הנהנים מהפרויקט (יישובים, מגזרים, גופים אוכלוסיות). - מידת רב התחומיות של הפרויקט המוצע. - מידת הלמידה החדשה שהפרויקט יאפשר.
מידת הבשלות / זמינות	גבוהה / בינונית / נמוכה	בתבחין זה ייבחנו: - מידת הבשלות לקבלת החלטה – האם נדרש מידע נוסף / החלטה מקדימה בכדי לקבל החלטה. - בשלות תכנונית, פוליטית, חברתית, מחויבות ומעורבות בעלי עניין - מידת הוודאות לביצוע - זמינות הקרקע והמשאבים ככל שרלוונטי
מידת הדחיפות לקידום / ביצוע	קריטית / גבוהה / בינונית / נמוכה	מידת הדחיפות לביצוע תתייחס לשאלה "למה עכשיו"? או "מה יקרה אם לא עכשיו"? הצוות יתייחס ויבחין בין פרויקט שאי קידומו עלול לגרום נזק / להגביר סיכון לבין כאלו שאי קידומם עלול להפחית תועלת פוטנציאלית.
משאבים נדרשים	יקבעו 3 רמות *מדד המשאבים אינו חד חד ערכי	בתבחין זה ייבחנו: - היקף המשאבים הנדרשים (הן כספיים והן אחרים: מידע, כ"א וכו') - היקף משאבים קיימים (מה קיים ומה מבוקש מהפרויקט) - היקף המאצי'נג המשותפים הנוספים - משאבים העלולים ללכת לאיבוד באם הפרויקט לא יבוצע
מידת מעורבות בעלי עניין	3 רמות: גבוהה / בינונית / נמוכה	מידת מעורבות / שיתוף / תלות בבעלי עניין (שותפים) רלוונטיים
מידת ההתאמה למטרות	3 רמות: גבוהה / בינונית / נמוכה	באיזו מידה מקדם הפרויקט המוצע את מטרות הליבה של התוכנית / האשכול

חלק שלישי

ד. בנק פרויקטים

למימוש כיווני הפעולה זוהו למעלה מ- 60 פרויקטים שביצועם יתרום להשגת המטרות. כדי לסייע בתהליכי קבלת ההחלטות סווגו הפרויקטים ל"**פירות גבוהים**" - פרויקטים שיישומם מורכב, אינו מיידי והישגיהם יקבלו ביטוי בטווח הארוך. הם דורשים הסכמות רחבות, לעיתים סטטוטוריקה, תקציבים גבוהים והם מציפים דילמות שיש לדון ולהכריע בהן.

פרויקטים אחרים הוגדרו כ"**פירות נגישים**" - אלו פרויקטים מורכבים פחות שניתן ליישם ולהביא להישגים בטווח הקצר. חשוב להדגיש כי ההבחנה לעיל אינה הבחנה ערכית בין פרויקטים. שני סוגי הפרויקטים חשובים, כולם יביאו לצמיחה ושגשוג. אולם ישנם קלים להשגה ומורכבים יותר. בתהליך היישום והמימוש קרוב למדי שיזוהו פרויקטים נוספים.

בעמודים הבאים מפורטים הפרויקטים המוצעים בתוכנית, בחלוקה למחוללים, כיווני פעולה וסיווג ל"פרויקטים גבוהים" / "פרויקטים נגישים"

בנק פרויקטים - מחולל אזוריות

מחולל	כיוון פעולה	פרויקטים גבוהים	פרויקטים נגישים
אזוריות	(זהה לפרויקטים)	חיזוק האשכול כרובד תכנוני אזורי	חיזוק והעצמת האשכול והגברת שיתופי הפעולה במרחב
		תכלול וניהול משק אנרגיה אזורי	קידום תחום הבריאות בראיה אזורית
			הקמת מערך רווחה אשכולי
			הקמת רשות תחבורה אשכולית
			ניהול אזורי של תקשורת ("אשכול חכם"), ידע ומידע / שירות לתושב
			קידום תחום חינוך, ספורט ופנאי בראיה אזורית
	קידום פתרונות פסולת בראיה אזורית	קידום פתרון קצה לשאריות פסולת ביתית (ריג'קטים) בשת"פ עם חיפה והקריות	צמצום כמות פסולת ביתית במקור
			הפיכת האשכול לגורם מסדיר ומסייע בטיפול בפסולת הביתית
			האשכול כמנהל שרשרת הטיפול בפסולת בנין
			האשכול כמנהל הטיפול כפסולת בנין במרחב

בנק פרויקטים - מחולל כלכלה

מחולל	כיוון פעולה	פרויקטים גבוהים	פרויקטים נגישים
כלכלה	פיתוח הון אנוש מקצועי	גליל מערבי "סביבה אקדמאית" - קמפוס רב מוקדי	הפיכת ההאשכול לגורם השמה - מחבר בין עסקים למועסקים
		פיתוח הון אנושי מקצועי במגזר הערבי	השקעה בנוער - לימודים טכנולוגיים בסילבוס ועבודה בתעשייה המקומית
		תשתית מו"פ ושת"פ בין תעשייה לגורמי טכנולוגיה ומחקר אקדמי	השתלמויות מקצועיות לעובדים
		הקמת חממה טכנולוגית במיקום אסטרטגי	הכשרות מקצועיות קצרות מועד
			הענקת "סל קליטה" למשיכת מועסקים חיצוניים
	קידום התעשייה במרחב לתעשייה 4.0	מענה לפתרונות מימון לתהליך ההטמעה של טכנולוגיות חדשות במפעלים	ייעוץ וליווי ומותאם מפעל לתהליכי הטמעת טכנולוגיות חדשות, מימון
			מיצוב תדמיתה הירודה של התעשייה מוטת הייצור כמנוע צמיחה למשק
	תכנון ופיתוח אקוסיס"ם טם מד-טק/ פוד-טק/ כלכלה כחולה	הקמת מערך על-אשכולי של גיוס כוח אדם בצפון	הקמת אגף ייעודי באשכול שיתכלל את העשייה בתחום האקוסיסטם
		חיזוק הקשר מגזר פרטי-אקדמי-לקוח	סיוע לחברות מקומיות במגוון תחומים
	חיזוק כמ"מ		עידוד רכש מקומי- ספר ספקים אזורי ועוד
			איגום משאבים- פאנל יועצים מקומיים, רו"ח אשכולי ועוד
			ניהול ופיתוח תוכנית לתמיכה בעסקים מקומיים, במפעלים וביוזמות משפחתיות

בנק פרויקטים - מחולל כלכלה - המשך

מחולל	כיוון פעולה	פרויקטים גבוהים	פרויקטים נגישים
	גיבוש מוצר תיירותי ייחודי ומערכת ארגונית תומכת	הקמת ארגון גג תיירותי (DMO) לאזור	תוכנית פיתוח ושיווק מתקצבת רב-שנתית
		הגדלת היצע ומגוון אפשרויות הלינה במרחב	העצמת תשתית התיירות, הטיילות והאתגר
			פיתוח ומיתוג רשת דרכים תיירותיות
			קידום תוכנית רב שנתית לאירועים ופסטיבלים
כלכלה	העצמת החקלאות	חיזוק ההכרה בחקלאות בגליל המערבי כערך	קידום מטעי הנשירים באזור ההר, שיווק ישיר לצרכן
		קידום התארגנויות חקלאים, כולל חוצות מגזרים	קידום רעיה (במיוחד עיזים) לטובת צמצום סכנת שריפות
		קידום החקלאות ביישובי החברה הערבית (הדרכה, מים, גידול ושיווק עם תאגיד)	
		קידום מו"פ, אקדמיה וחינוך לחקלאות	
		איתור שטחים פוטנציאליים לחקלאות מתוכננת במבנים, בין היתר באזורי תעשייה לא ממומשים.	

בנק פרויקטים - מחוללי נחלים, חוף וים | נגישות וקישוריות

מחולל	כיוון פעולה	פרויקטים גבוהים	פרויקטים נגישים
נחלים, חוף וים	(זוהו לפרויקטים)	קידום תוכנית אב אגנית למניעת נזקי שטפונות וניהול מים	חיבור קהילות לנחלים באמצעות תוכניות פיזיות ותוכניות חינוך וקהילה
		השבת מים לטבע כבסיס לפיתוח מרחבי הנחלים	הקמת מנהלות משתפות למוקדי ביקור
		פיתוח סביבת הנחלים כמרחבים ציבוריים איכותיים ונגישים	
		תכנון חזית הים של הגליל המערבי	
		שדרוג ופיתוח מעגנות	
		הקמת מרכז חינוך, מחקר וספורט ימי אזורי	

מחולל	כיוון פעולה	פרויקטים גבוהים	פרויקטים נגישים
נגישות וקישוריות	הגברת הקישוריות והנגישות התחבורתית במרחב	הקמת מערכת מתע"ן בכביש 70 ופריסה אזורית של תשתית העדפה לתח"צ	תכנון שירות תח"צ גמיש בגוש ירכא ובמעלה יוסף
		עיבוי רשת הדרכים האזורית וחיבוריה לרשת הארצית	בחינת היתכנות לקו שיט ליוממות עד ת"א
		הקמת תשתיות תחבורתיות כמענה לתנועת רכב כבד והובלה באזור	פורום אזורי לנושאי תחבורה
		הקמת רכבל בין כרמיאל, תפן ומעלות תרשיחא	
		פריסת רשת שבילי אופניים מהירה לצרכי יוממות	

חלק שלישי

ה. דוגמאות לכיווני פעולה

להלן הדגמות של 8 כיווני פעולה בחלוקה למחוללים השונים:

מחולל	כיווני פעולה
אזוריות	1. "אשכול מתכנן" - חיזוק האשכול כרובד תכנוני אזורי
	2. האשכול כגורם השמה (מחבר בין מועסקים לעסקים)
כלכלה	3. תכנון ופיתוח אקוסיסטם מד-טק/ פוד-טק/ כלכלה כחולה
	4. גיבוש מוצר תיירותי ייחודי והקמת מסגרת ארגונית מתאימה
נחלים, חוף וים	5. הקמת מרכז חינוך, מחקר וספורט ימי אזורי
	6. תכנון חזית הים של הגליל המערבי
נגישות וקישוריות	7. הקמת מערכת מתע"ן על כביש 70
	8. פריסת רשת שבילי אופניים מהירה לצרכי יוממות

מחולל: אזוריות | 1. כיוון פעולה: "אשכול מתכנן" - חיזוק האשכול כרובד תכנוני אזורי

לאשכול פוזיציה ייחודית בין המחוז לוועדות המקומיות. סוגיות תכנוניות רבות אינן מכירות בגבולות מוניציפליים והיתרונות לראיה ותכנון אזוריים הם יתרונות מובהקים וברורים. בשנים האחרונות מקדם משרד הפנים מהלך לבחינת מעמדם של האשכולות כרובד תכנוני נוסף.

מחקר המקודם לאחרונה בהובלת צופיה סנטו ודפנה מנגן הצביע על 6 חלופות מרכזיות להגדרת האשכול: 3 החלופות הראשונות הגדירו את האשכול כרובד של תמיכה מקצועית, כשולחן עגול העוסק בעיקר בסוגיות אסטרטגיות או באופן היוצר דליגציה של סמכויות תכנון לצורך תכנון לא סטטוטורי בסוגיות נבחרות. 3 החלופות האחרות מצריכות שינוי עמוק וסטטוטורי יותר.

תוכנית זו רואה חשיבות רבה בקידום מעמדו ותפקודו של האשכול כרובד תכנוני משמעותי. מעמד כזה נטוע בהקשר רחב בהרבה של השיח המתקיים בישראל בשנים האחרונות ביחס למערכת היחסים בין השלטון המרכזי לשלטון המקומי, בנגזרת של שיח זה ביחס למוסדות התכנון ובצורך לקדם את תפיסת ההפעלה של אזוריות בין היתר גם בהיבטים התכנוניים שלה.

אנו סבורים כי נכון להבחין בין חלופות "רכות" אותן אנו מציעים לקדם בשלבים ראשונים לבין חלופות הדורשות הסכמות רחבות ו/או שינוי חקיקה – אותן אנו מציעים לקדם בהמשך. נראה כי בכל מקרה נכון לחזק ולקדם את האשכול **כגוף ידע מקצועי** המסייע לרשויות החברות בו בנושאי תכנון (לדוגמה: הקמת יחידת GIS באשכול) וכ"שולחן עגול" או **"פורום תכנון אזורי"** הדן בסוגיות אסטרטגיות או בסוגיות תכנון אזורי. נכון לתפיסתנו כי האשכול יהיה זה המקדם, בדיאלוג עם הרשויות, תוכניות אב ומדיניות, כאמור בנושאים הרלוונטיים יותר. פרקטיקה זו קונה לה אחיזה כבר כיום ויש להעצימה. בהמשך התהליך והדיאלוג עם מארג השותפים, מוצע לבחון בחיוב דרכים להמשך העצמת מעמדו של האשכול כאשכול מתכנן. להבנתנו, חשוב יותר להמשיך ולחזק את פעילותו התכנונית של האשכול בהסכמה ומתוך המחשת ערך, ולהמשיך לבחון חלופות נוספות למיסוד מעמדו בתחום.

שותפים מרכזיים: אשכול גליל מערבי. משרד הפנים. הרשויות המקומיות. מוסדות תכנון כגון הוועדה המחוזית, וועדות מרחביות ומקומיות.

מתוך אתר: www.spredd.org | צילום: לא ידוע

מחולל: אזוריות | 2. כיוון הפעולה: האשכול כגורם השמה (מחבר בין מועסקים לעסקים)

הדגמה לפרויקטים:

1. "ועדת קליטה וסל קליטה" - למימוש כיוון הפעולה של פיתוח ענף מד-טק, והעלאת רמת השירות של שירותי הבריאות נדרש גם כח אדם מקצועי בתחום הרפואה. הביקוש למשרות של רופאים באזור מאד נמוך ועומד על 0.2% מהכשירים להתמחות. מוצע להקים "ועדת קליטה" אזורית שתאגם משאבים ל"סל קליטה" לטובת קליטת משפחות של רופאים באמצעות תמריצים ממשלתיים, השגת מקום עבודה לבן / בת הזוג, מערכות חינוך איכותיות לילדים, סיוע הדוק ברכישת דירה / השכרת דיור מתאים.

2. מרכז השמה אשכולי - היום פועלים מרכזי השמה נפרדים ברשויות המקומיות השונות. בנפרד פועל מרכז השמה לאוכלוסיית המגזר הערבי. בדפוס הפעולה המופרד לא נוצרת רשת של מידע מונגש הן מצד מקומות העבודה והן מצד המועסקים. לאור זאת כ"א איכותי לא מוצא את מקור פרנסתו ומקומות עבודה מתקשים למצוא עובדים. מוצע להקים מוקד השמה "אשכולי" שיאגם את פעילות מוקדי ההשמה העירוניים, יחברם למרכזי צעירים ויהווה כתובת לבעלי עסקים ולמחפשי עבודה.

מתוך אתרים: www.hrd.ravpage.co.il, www.gabay-ins.co.il | צילום: לא ידוע

מחולל: כלכלה | 3. כיוון פעולה: תכנון ופיתוח אקוסיסטם מד-טק / פוד-טק / כלכלה כחולה

מוצע לפתח בגליל המערבי אקוסיסטם באחד או יותר מהתחומים: מד-טק / פוד-טק / כלכלה כחולה. כדי לפתח את תשתיות התעשייה והתעסוקה בגליל המערבי, למנוע מהמשכילים, המוכשרים והצעירים לעזוב את האזור ואף למשוך עובדים משכילים חדשים אליו- יש לעודד תעסוקה איכותית, להעלות את פריון העבודה ולעודד השקעות והקמת חברות הייטק ומו"פ באזור¹. בגליל המערבי קיימים נכסים שמינופם יכול לתרום לפיתוח כלכלי בתחומים הקשורים לרפואה, חקלאות וים: בית החולים לגליל בנהריה, מכללת גליל מערבי, אוני' חיפה, החקלאים והשטחים החקלאיים והים (על כל ההזדמנויות הכלכליות הטמונות בו).

אקו-סיסטם היא "מערכת אקולוגית" העוסקת בסביבה העסקית הקשורה במוצר או בטכנולוגיה. בסביבה זו נכללים הספקים, המשווקים, הלקוחות, החברות, נותני השירות (מתקינים, יועצים), התשתיות והפעילות הממשלתית התומכת. אקוסיסטם הוא מותאם אזור גיאוגרפי ויצירתו דורשת איחוד כוחות של כלל השחקנים בשוק- ממשלה המקדמת חדשנות, מעודדת השקעות ומסייעת ליזמים לטווח ארוך (10-15 שנים), מוסדות מדינה (כמו בתי חולים), מוסדות אקדמיים ושוק פרטי (כגון גופים פיננסיים).

פרויקטים מוצעים לדוגמא:

- **מיתוג הגליל המערבי כאזור שמוביל את תעשיית המד-טק / פוד-טק / כלכלה כחולה בארץ באמצעות הקמת אגף ייעודי באשכול** שיתכלל את העשייה בתחום (ניתן גם לייצר שת"פ עם אשכולות סמוכים).
- **חיזוק הקשר מגזר פרטי-אקדמיה-לקוח** - פתיחת הכשרות מקצועיות ולימודים גבוהים בתחומי מד-טק/פוד-טק/ כלכלה כחולה ושילוב סטודנטים בעבודה בחברות הממוקמות בגליל המערבי דרך תוכניות התמחות.
- **הקמת מערך על-אשכולי של גיוס כוח אדם** למקצועות מד-טק/פוד-טק/כלכלה כחולה בצפון.
- **הקמת חממה טכנולוגית במיקום אסטרטגי** (נגישה לתח"צ, קרובה לבית חולים / לשטחים החקלאיים / לים) במטרה למשוך יזמים, עסקים ומשקיעים. דוגמא - "חממות החדשנות" של בי"ח תל-השומר, מספקות פלטפורמה למחקר ופיתוח לחברות ולחוקרים מהאקדמיה במגוון תחומים: בריאות האישה, רפואה מותאמת אישית, חדשנות בביתונים, דאטה ובינה מלאכותית ועוד. הקמת החממות היא פרי זכיה של המרכז הרפואי תה"ש במרכז של רשות החדשנות.
- **סיוע לחברות מקומיות במגוון תחומים** (מאיתור מקורות מימון ועד תמיכה בייצוא המוצרים)¹.

מתוך אתר: www.wexinc.com | צילום: Nori Gale

¹ פיתוח מנועי צמיחה כלכליים ואקו-סיסטם אזורי בגליל המערבי בנושא MED TECH / אורית סילורמן עבור אשכול גליל מערבי, 2021

מחולל: כלכלה | 4. כיוון פעולה: גיבוש מוצר תיירותי ייחודי והקמת מסגרת ארגונית מתאימה

התיירות בגליל המערבי נשענת על מגוון נכסים מקומיים ייחודיים והיא עשויה להציע מגוון תועלות כלכליות, תעסוקתיות, תדמיתיות וקהליתיות. פיתוח וחיזוק התיירות במרחב מתייחס למספר כיווני פעולה מרכזיים, אותם מציעה התוכנית:

1. הקמת יישות ארגונית מתכללת (DMO) והכנת תוכנית שיווק מתקצבת ורב שנתית. מוצע לקדם באמצעות אשכול גליל מערבי מערך ארגוני וניהולי מתכלל של התיירות האזורית במרחב הגליל המערבי. זאת כדי לאגם מאמצים ומשאבים ארגוניים קיימים לכלל פעולה אחת מתואמת. תשתית ארגונית ללא תקציב מוגדר ורב שנתית עלולה להביא ערך מוגבל.

2. הגדלת היצע הלינה באזור. בגליל המערבי חוסר במקומות לינה לתיירים ולמבקרים. אלו פוגעים ביכולת לבנות חבילות תיירות מגוונות המשאירות את התייר באזור ליותר מביקור של כמה שעות. מוצע לרתום רשתות מלונאות גדולות בעלות כוח שיווקי ויציבות (ברמות לינה שונות- ממלונות בוטיק, אברהם הוסטל ועד מתחמי קמפינג וגלמפינג).

3. פיתוח מוקדי עניין וחוויה. הגליל המערבי עשיר בנכסים רלוונטיים: טבע ונוף, עכו העתיקה, ראש הנקרה, מפגש הר וים, עושר תרבותי ועוד. המוצר התיירותי מחייב פיתוח ושדרוג תשתיות והגדלת ההיצע של מוקדי עניין וחוויה. מוצע לפתח טיילות ושבילי אופניים, תשתיות תומכות לספורט ימי, התאמת הנמלים והמרינה לסטנדרט בינלאומי ועוד.

4. חיבור למגמות בינלאומיות. הגליל המערבי יכול להציע מענה איכותי ולהתחבר למגמות עולמיות כגון CBT (תיירות קהילתית). רבים מחפשים כיום את המוצר האותנטי, את האירוח הביתי ואת הסיפור המקומי והרב תרבותי או FIT כמגמה מתחזקת בשנים האחרונות. אלו דורשים מכוונות שיווקית, התאמת המוצרים התיירותיים ופיתוח תשתיות מתאימות.

5. שותפים מרכזיים: אשכול גליל מערבי, משרדי הממשלה (תיירות, חקלאות, נגב גליל), רשויות וארגונים (רמ", הרשות לפיתוח הגליל, רט"ג, קק"ל, רשות ניקוז ונחלים, רשויות מקומיות ועמותות התיירות באזור).

מתוך אתרים: www.roamingtheamericas.com, www.westgalil.org.il | צילומים: לא ידוע

מחולל: נחלים, חוף וים | 5. כיוון פעולה: הקמת מרכז חינוך, מחקר וספורט ימי אזורי

המרחב הפתוח, הנחלים, החוף והים הם נכסים מרכזיים של אזור הגליל המערבי ומהווים חלק חשוב מאיכות החיים והסביבה שהאזור מציע לתושביו - לכן הים נכלל כחלק בלתי נפרד מגבול התוכנית במהלך שהוא ראשון מסוגו בתוכניות בארץ.

למרות חזית הים המשמעותית והמגוונת שיש לגליל המערבי, כ-20 ק"מ אורכה מעכו ועד ראש הנקרה, **הקשר של רוב התושבים באזור לים אינו מובן מאליו. אנו מאמינים שכלי מרכזי שיהפוך את הים לחלק בלתי נפרד מחיי התושבים הוא החינוך הימי.** באמצעות חשיפת הילדים ובני הנוער מהגליל המערבי מגיל צעיר לסביבה הימית, וספורט הימי ולהזדמנויות האקדמיות והתעסוקתיות שיש בים, ניתן יהיה לבסס את הקשר בין האוכלוסייה לים. העלאת המודעות לים תתרום הן לתושבים והן לשמירה על הסביבה הימית.

מוצע להקים מרכז לחינוך, מחקר וספורט ימי שימומן בעיקר ע"י משרד החינוך, יישובי האשכול, האקדמיה, אגודות ספורט וגוף מממן כמו מפעל הפיס.

- המרכז יהיה חלק מחזית הים של גליל מערבי ומיקומו ייבחן במסגרת תוכנית חזית הים האזורית (המוצעת במסמך זה).
- המרכז ישרת את מגוון האוכלוסיות באזור, ביישובי האשכול ומחוצה לו, בימי לימוד מרוכזים (חינוך פורמאלי וא-פורמאלי) באמצעות איגום משאבים ושיתופי פעולה עם גופים וארגונים שונים.
- המרכז יפעל לאורך מרבית שעות היממה ויהווה מקום למפגש ולפעילות א-פורמלית בשעות אחה"צ-ערב.
- המרכז יכלול מרחב לעגינת כלי שיט ותחזוקתם.
- תנאי בסיסי לפעילות המרכז הוא שדרוג המעגן לסירות הקיים בנהריה ושדרוג, הרחבה וייעול נמל הסירות בעכו ליציאה שוטפת לפעילות ימית.
- המרכז יהיה בדיקה לים, למרכז העיר ולאמצעי תח"צ.

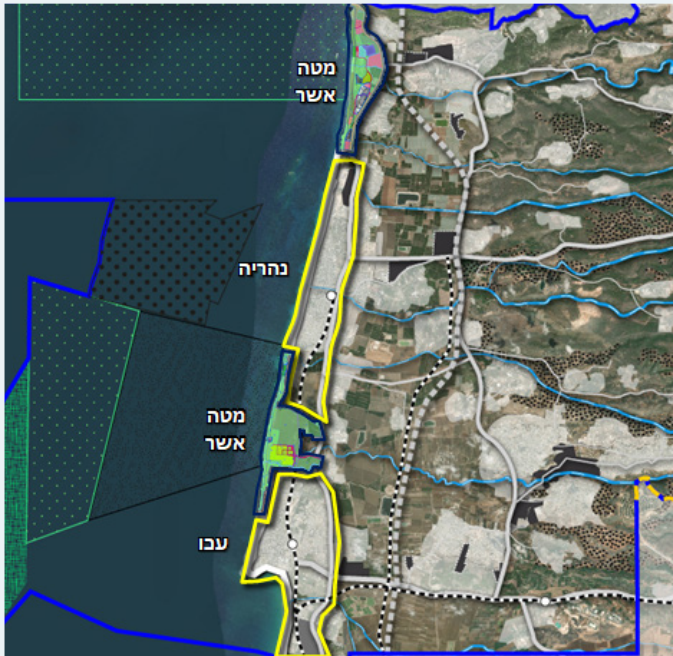
פרויקטים מוצעים לדוגמא:

- הגדרת גוף מוביל יוזם.
- גיבוש פרוגרמה והכנת תיק פרויקט להגדרת היקף השטח הנדרש, מאפייניו, תקציב הקמה, תקציב תחזוקה וכדומה.
- הגדרת יחסי הגומלין וחלוקת האחריות בין השותפים.
- הרחבת שטחי המעגנות הקיימות- בנהריה ובעכו.
- הכנת תוכנית סטטוטורית.
- הכנת חוברת תורם לאיגום תקציב.
- הכנת תוכנית חינוכית רב שנתית לפעילות.

מתוך אתר: www.facebook.com | צילום: מועדון חינוך ימי אשדוד

מחולל: נחלים, חוף וים | 6. כיוון פעולה: תכנון חזית הים של הגליל המערבי

המרחב הפתוח, הנחלים, החוף והים הם נכסים מרכזיים של אזור הגליל המערבי ומהווים חלק חשוב מאיכות החיים והסביבה שהאזור מציע לתושביו - לכן הים נכלל כחלק בלתי נפרד מגבול התוכנית במהלך שהוא ראשון מסוגו בתוכניות בארץ.

רצועת החוף של הגליל המערבי משופעת בנופים מגוונים, של חוף סלעי עם מגוון ביולוגי עשיר, חלקה הקטן חוף חולי המתאים לחופי רחצה ומשמש גם כאתר להטלת ביצים וקינון של צבי ים וחלקה כוללת אתרי מורשת. למרות חזית הים המשמעותית והמגוונת שיש לגליל המערבי, כ-20 ק"מ אורכה מראש הנקרה ועד עכו, **הקשר של רוב התושבים באזור לים מוגבל. נוסף על כך, לא קיים מסמך תכנוני המתייחס לכלל חזית הים כיישות המשכית, חוצה גבולות מוניציפליים.**

מוצע לתכנן את חזית הים של הגליל המערבי כרצועה המשכית אחת מראש הנקרה בצפון ועד עכו (חוף פרוטרום) בדרום. התוכנית, בשיתוף כל הרשויות המוניציפליות הממוקמות לאורך החוף, תכלול (בין היתר) התייחסות לנושאים הבאים:

- **הרחבה והקמת חופי רחצה נוספים** - תתרום לאיכות החיים של תושבי האזור ותספק את הביקושים לנופש ולרחצה בים מחד, ותסייע לצמצם את הפגיעה בחופים הסלעיים שהם בעלי ערכיות סביבתית גבוהה יותר מהחופים החוליים מאידך.
- **תכנון שפכי הנחלים** כמרחבים ייחודיים המשלבים ערכי טבע עם פעילות נופש.
- **שמורות טבע** - הגנה והכרזה כשמורת טבע ימית של בית הגידול הייחודי בים מדרום לשבי ציון. תכנון וניהול כשמורת טבע או גן לאומי של קטע החוף הפתוח בין שבי ציון לבוסתן הגליל, המיוחד ברב-גוניות של בתי גידול (טבלאות גידוד, משארי כורכר וחוף חולי) ובמגוון הביולוגי עשיר וערכי מאוד. בתחום הגן הלאומי יש לאפשר מגוון פעילויות לרווחת הציבור הרחב.
- **השלמת "שביל הים" בגליל המערבי** כך שיהיה שביל הליכה רציף ופתוח לציבור הרחב לכל אורך חופי הים של האזור.
- **הקמת מרכז חינוך, מחקר וספורט ימי אזורי.**
- **שדרוג ופיתוח של מעגנות קיימות.**

תנאים מקדימים:

- תיאומים עם מגוון הגורמים המעורבים - גופים ירוקים, רשות ניקוז ונחלים גליל מערבי, רשויות מוניציפליות
- גיוס מימון (להקמת מקטעי שביל הים הנותרים ומוקדי העניין בשפכי הנחלים)

שותפים מרכזיים:

- אשכול רשויות גליל מערבי, רשויות מקומיות לאורך החוף, משרד הפנים, משרד התיירות, חמ"ת - החברה הממשלתית לתיירות, המשרד להגנת הסביבה, רט"ג / חל"ט, גופים פילנטרופיים, קרנות ותורמים פרטיים.

מחולל: נגישות וקישוריות | 7. כיוון פעולה: הגברת הנגישות והקישוריות במרחב: מתע"ן 70

פיתוח מערכת הסעת המונים על כביש 70 משלומי דרך גוש ירכא, אחיהוד-ברלב, עד לחיבור לחיפה ולרק"ל בצרת כולל שלוחות רוחב לנהריה ולעכו. אורך המסלול הראשי כ-36 ק"מ משלומי עד מחלף גילעם והחיבור לרק"ל בצרת. אורך שלוחת נהריה 5 ק"מ ואורך שלוחת עכו כ-9 ק"מ.

לפיתוח מתע"ן אזורי על כביש 70 יתרונות רבים, בהם: מענה לביקוש אזורי, קרבה למוקדי אוכלוסייה, נגישות למוקדי תעסוקה, מסחר ובריאות, ניצול כביש 6 לתנועות עוברות ושימוש בציר כביש 70 המתוכנן להפוך לציר אורבני הכולל תנועות תח"צ באזור גוש ירכא לתנועות תח"צ. לקידום כיוון פעולה זה ערך כמנוע צמיחה אזורי וההשפעה הפוטנציאלית צפויה לתרום לחיזוק הכלכלה האזורית, לסביבה ולהפחתת פליטות, לשוויון בנגישות למשרות ולנגישות לשירותים ולפעילויות.

תנאים מקבילים:

• על מנת שמתע"ן לאורך ציר 70 יתפקד בצורה יעילה יש לפתח מערך תח"צ גמיש מיישובי החברה הערבית והמרחב הכפרי לתחנות המתע"ן והמסופים לאורך הציר, שבילי אופניים וחניוני "חנה וסע" לרכב פרטי ו"דווש וסע" לאופניים.

• **תנאי מקביל לביצוע המתע"ן לאורך כביש 70 הינו הארכת כביש 6 צפונה עד שלומי לצורך הסטת תנועות ארציות למרכז הארץ ולדרומה.**

שותפים ושחקנים מרכזיים:

רשויות ואשכולות יישובים, מנהל התכנון, משרד התחבורה, רכבת ישראל, חוצה ישראל, נתיבי ישראל, נתיבי איילון.

הערכת עלות ראשונית משוערת:

- מתע"ן כביש 70 - אומדן ראשוני על בסיס הפעלה ברק"ל: 3.5-7.5 מיליארד ₪
- מתע"ן כביש 70 - אומדן ראשוני על בסיס הפעלה במטרונות: 1.75 מיליארד ₪
- מסילת גליל מערבי: 2.5 מיליארד ₪
- רשת נת"צים משלימה: 650 מיליון - 1.3 מיליארד ₪ (סטנדרט מהיר לעיר)

מחולל: נגישות וקישוריות | 8. כיוון פעולה: הגברת הנגישות והקישוריות במרחב: פריסת רשת שבילי אופניים מהירה ליוממות

להגדלת טווח אפשרויות הניידות והנגישות למוקדי הפעילות ולתמיכה ביעדי פיצול הנסיעות, מוצע לקדם תכנון ותקצוב של **רשת שבילי אופניים אזורית**.

מגמת השימוש באופניים נמצאת בעלייה בישראל. לרכיבה יתרונות ידועים והשפעות חיוביות בריאות, סביבה, הפחתת גודש בדרכים וצמצום התלות בשימוש ברכב לצרכי ניידות ונגישות. **כניסת האופניים החשמליים וכלי מיקרו-מוביליטי (קורקינטים ואופניים חשמליים) מהווה מהפכה חיובית שמשנה את החשיבה המסורתית על מגבלת השיפוע והמרחק באזור הגליל המערבי.**

הרשת מוצעת **בהתאם למתודולוגיה של משרד התחבורה לסיווג שלוש רמות שבילים: מהירים, משניים ומקומיים**. התוכנית התמקדה בשלד הרשת - רשת השבילים המהירים.

הרשת המהירה מכוונת לצרכי יוממות ומחברת באופן מהיר וישיר יישובים גדולים ומוקדי פעילות מרכזיים, לרוב על צירים ראשיים.

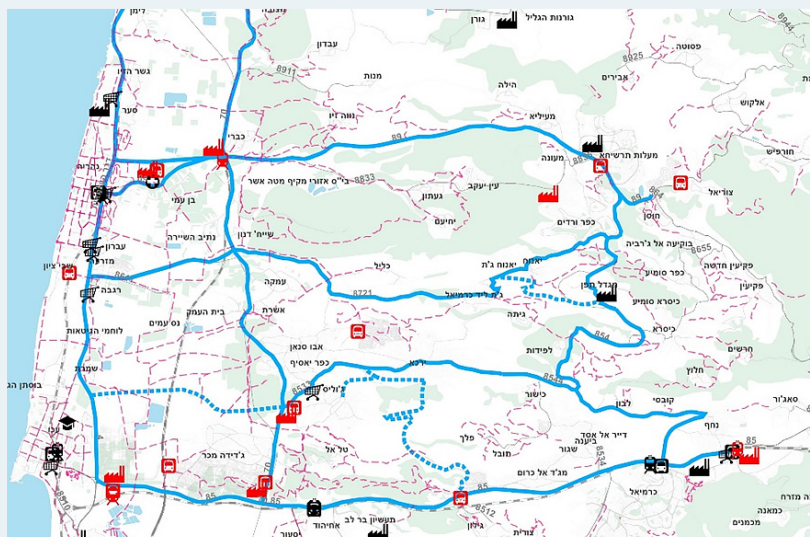
הרשתות המשלימות מייצגות את שתי הרמות התחתונות בהיררכיה (משנית ומקומית) ותפקידן להזין את הרשת המהירה שמוצגת בהמשך. פירוט מתודולוגיית בניית הרשתות ותיעדוף הצירים מוצג בנספח לתוכנית.

אורך הרשת:

138 ק"מ - לצד דרכים קיימות

23 ק"מ - במקטעים עתידיים לאורך חיבורים המוצעים בתוכנית

סה"כ 161 ק"מ רשת שבילים מהירה

מפת שבילים מהירים על רקע מוקדי משיכה קיימים (בשחור) ועתידיים (באדום)

אוכ' 2040**	ק"מ רשת מהירה	ק"מ שביל מהיר ל-1,000 תושב	
(קיבולת) 7,000,000	726	0.10	מחוז מרכז
800,000	138	0.18	גליל מערבי